

EGYHÁZI KÖZLÖNY

VEGYES TARTALMÚ S IRODALMI FOLYOIRAT

SZERKESZTI ÉS KIADJA:

DEDEK GREGÉNS LAJOS.

1890-iki évf.

5-ik szám.

Megjelen minden hó 4-én és 10-én másfél esetleg két ivon. A lap előfizetési ára januártól-decemberig 3 frt. osztr. magy. ért. postai számküldéssel együtt.

BUDAPEST, március 4-én.

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető küldemények, pénzek hirdetések, reklamációk stb. a szerkesztő nevére címezve: Budapest-Lipótváros Plehánia, Lipót-tér 9. sz. küldendő.

Böjti gondolatok.*)

Jerikó vak koldusa és annak csodás meggyógyulása az egész emberiség előképét képezi. Mint az a szegény világtalan, úgy feküdt elhagyatva s az eredeti bűn átka alatt nyögve az elbukott emberiség. Lelki vakság borult egész valójára s célját önerejéből nem valósíthatta meg többé. De mint a jerikói világtalan, úgy az elvakult emberiséget is megmenté, megváltá az Isten fiának kegyes irgalma, végtelen szeretetből sarjadzott önfeláldozása. A keresztfá szövétnekké vált s ennek fénye, a megfeszített Isten emberbe helyezett mély bizalom, az igaz való hit, felnyitá szemét És azóta e fény lőn a világ világosságává, mely megvilágosít minden embert, mely képessé tesz bennünket az erény, a jó, a tiszta erkölcs útján haladni, mely egyedül képes minket örök célunkhoz, a mennyei boldogságha elvezetni s mely nélkül, mint az útját tévesztett vándor, mint a szemévilágát vesztett nyomorék, céltalanul bolyongunk, az örök kárhozal felé sodortatunk. Az üdvözülés útja tehát az erény, a jó, a tiszta erkölcs útja. A hit világa nélkül pedig ily erényt, ily erkölcsöt még elképzelnünk sem lehet.

Ha a történelemnek, az élet ez igaz mesterének, nyitott könyvét, minden részrehajlás és elfogultság nélkül lapozzuk át, úgy találjuk, hogy a mint minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs, úgy ennek a tiszta, ennek a valódi erénynek támasza, talpköve a keresztény, a római kath. hit, azon hit, melyet Krisztus Urunk tanított s melynek csálhatatlan örvé, terjesztőjévé az általa alapított róm. kath. egyházat tevő. A történelem tanúságából megtanuljuk, hogy az erény, az erkölcs a keresztény hit nélkül, üres, erőtlén, tehetetlen, olyan mint a hold által előállított árnyék s hogy az oly erény, az oly erkölcs által, mely nem nyugoszik a keresztény hit szilárd, megingathatatlan talaján, az Isten előtt érdemet szerezünk. erényes, erkölcsös névre szert tennünk teljes lehetetlen. Az a szerencsétlen áramlat, mely a múlt évszázad végén keletkezett s mely egyes gondolkodni nem szerető embereket eltántorított, megtámadva az egyházat, megtámadta az erkölcs, az erény világának termő földét, a hitet is. Az általa előidézett hitetlenség megtermé gya-szos gyümölcseit s ma már a régi, a jó erkölcsök romjai felett siránkoznak és siránkoznak velünk együtt azok,

kik tudakosságuk által e szomorú állapotok megteremtéséhez hozzájárultak, azokat előidéztek. Ama rémes üzemek, melyek oltárokat és trónokat döntöttek meg, melyek a vagyon és élet biztonságát megsemmisítették, s az egész társadalmat a végmrolás örvénye elé hajtották, üdvös félelmet, jogos aggodalmat kellettek ugyan, de az isteni tekintély ellen fellázadt emberi ész meg mindig nem alázta meg annyira, hogy az végzetes hibáját bevallva, az egyedül üdvözítő egyház tanítása, a katekizmus előírása szerint rendezze be működését, életét, hogy visszatérjen azon egyetlen szilárd talajhoz, a keresztény hithez, melyen az erény, az erkölcs virága egyedül megterem, egyedül virágozhat. Szent vallásunk elvakított ellenségei maguk is érzik a bajt, de a helyett, hogy a biztos orvosszer után nyúlának egyszerű kuruzsláshoz folyamodtak. Főlláították az úgynevezett erkölcsnemesítő egyesületeket, melyek elbizakodottságukban pusztá emberi erővel óhajták létrehozni azt, a mit csak az Isten kegyes malasztja, a hit világa létesítheti a tiszta, a valódi erkölcsiséget. — *Járj el minden dolgokban józanon, rendezd be életedet úgy, hogy az általános életszabályul szolgálhasson, cselekedj úgy, hogy ama benső bíró, a lelkiismeret, mely benned folyton él, meg legyen veled elégedve!* Így beszélnek azok a tudós urak, kik pusztán emberi erővel, a hit világa nélkül, óhajták az embert erkölcsössé tenni. Igazán szépen hangzó szavak ezek! Ah igen, de egy bajuk van, az, hogy üresek, mint a szalma, mely a munkások csépejje alól kerül elő. Az élet tengerében számtalan zátony van. Az érzékiség, a testi gyönyörök hajhászása, a földi boldogság, a mulandó földi javak, a vagyon, pénz és gazdagság rendetlen szeretete, mind oly dolgok, melyeken a magára hagyatott ember, az ily lélek, mely a hit világától meg van fosztva, áttörni nem tud, melyeken Isten különös malasztja, a keresztény hitből merített bátorság, okosság és erősség nélkül, biztos hajótörést szenvedünk. Ime! tekintsünk szét az életben. Az ifjú, a felserdült leány, kikerül szülői gondos szárnyai alól, kilép az élet színpadára, hogy belekóstoljon annak küzdelmeibe. És megjelen előtte a bűn, az érzéki gyönyör! Fényes ruhákba öltözve, felpiperézve, felcizcomázva mutatja be magát. Káprázlató fény és pompa veszi körül. Édes csábító hangon beszél hozzá, fényes ígéretekkel tömi tele kábuló fejét. És az ifjú, a leány meginog, a hit világától megfosztott ész elkábul, lépésről lépésre halad s mert csak az első lépés nehéz, rohamosan szedül alá a bűn undok mocsarába. Erénye, mint a nap túlságos hevétől ellankadt virág, szégyenkezve rejti el fejét. Úgyan mivé lett az erkölcsnemesítő józan eljárásra intő szava, a józan észre figyelmeztető ígéje. Az a józan ész, nagyon

*) Borecsányi úr gyengélkedése miatt a múltkor ígert folytatás e számból kisorsult. Szerk.

gyenge, nagyon könnyen félrevezethető, a külsőségek meghódítják s ő józan cselekedetnek véli azt, mit az elvadult emberi ösztön, a természet kíván. A lelkiismeret szavát, mely kezdetben nyugtalan órákat, perczeket, majd már csak nyugtalan pillanatokot szerez neki, elnémitja, rideg téli álomba ringatja. S a hol lelkiismeret elnémult, ugyan mi fogja ott a büntől visszariasztani. Talán az erkölcs-nemesítő egyesületek bölcs szava: rendezd be életedet úgy, hogy az általános életszabályul szolgálhasson. Igen, ez segíthetne rajta, ha erényes, ha valódi erkölcsben ékeskedők társaságában lenne. De hiszen jól tudjuk, hogy a bűn úgy kerüli a jók társaságát, mint a fényes napot a sötét éjszaka. Ha körültekint az ily szerencsétlen, látja, hogy az őt körülzibongók nagy tömege, hasonló gondolkozásban van, vele egy ugyanazon ösvényen haladt Vajjon nem fogja-e önmagára hagyott este, e bűnös társaság életében saját életének igazolását föltalálni. S ha föltalálta, a mint föl kell találnia, akkor az a gyógyszer, mely pusztán az emberi büszkeségre, az emberi önérzetre van alapítva, természetes, hogy hatástalan fog maradni. Az erkölcs-nemesítő egyesületek, e gyarló emberi művek, ha még oly hangzatos szavakat fognak terjeszteni, még sem fognak egyetlen egy valóban erényes, valóban tiszta erkölcsben tündöklő embert felmutathatni. *Krencsey Tivadar.*

(Folytatás következik)

AZ EGYHÁZ MULTJA ÉS JELENE.

Rovatvezető: Ankerstoki Stockinger János

Apostoli királyaink kiváltságos hatalmának eredete

A sylvesteri bulla szövegezése nyíltan elárulja, hogy sz. István említett jogcziméi csak második sorban eszközölték királyaink kiváltságait, vagyis hogy ezek nem ama jogcziméeknek, hanem a „jogczimék” folytán a pápai kegynek kitölyásai. *)

Ezek szerint tehát apostoli királyaink kiváltságos jogainak egyetlen egy jogcizme van s ez a pápa kegye: de van két történelmi indoka s ez: Sz. István apostolkodása és a birtokadományozás.

Kérdés már most, mi volt tulajdonképen ezen kiváltság? Iróink legtöbbje „pápai követi halomnak” nevezte el, leginkább az esztergomi főkapitánus által 1391-ben tartott vizitáció ezen szavai után indulva: „Ecclesia Strigoniensis fundata per B. Stephanum Regem Hungariae, qui fungebatur legatione sedis apostolicae de latere.” Erdélyi tudós püspöke Batthányi megtámadta ezen véleményt. Szerinte a pápa Sz. Istvánnak a sylvesteri bullában sem a kinevezés jogát, sem a pápai követséget, hanem egyszerűen hatalmat „novellus Ecclesias disponendi, fundandi, stabilendi” adományozott. Hogy e kérdésre: mit adományozott tehát tulajdonképen Sylvester pápa királyainknak s különösen sz. Istvánnak? felelhessünk, miután kezdődött, új egyházzal van dolgunk, mindenekelőtt tudnunk kell, mikép jártak el a római pápák a X. és XI. században az új népek megtérítésénél és az új egyházak alapításánál.

Wo es sich erst um die Bekehrung solcher heidnischer Stämme handelt, mondja Phillips, welche gänzlich ausserhalb der Grenzen christlicher Reiche wohnten, erschien die unmittelbare Mission des Papstes, vagyis ily esetben a pápa követeket küldött ki, a kik az ő nevében az új egyházak alapítását, rendezését, istenfélő, munkás és tudós férfiakkal való betöltését voltak hivatva teljesíteni. Ily kül-

detéssel bízott meg a többi közt Dánia számára, Eginardus tanúsága szerint. Ebbo rheimsi érsek. Ennek küldetése azonban csak ideiglenes és rövid volt, s azért Jámbor Lajos kérésére IV. Gergely pápa Ansharius hamburgi érsekre ruházta ezen küldetést; „ipsium”, mondja életírója, „in praesentia constitutum. Legatum in omnibus Aquilonis partibus, una cum Ebbone Remensi Archiepiscopo, qui ipsium Legationem ante suscepit, delegavit. Pertz gyűjteményes könyve szerint pedig Agapitus pápa a brémai érseknek engedett kiváltságokat Adalagóra is kiterjesztette, azt quasi atöröklőnek ismerte. Brémai Adam krónikájának dedikálásában pedig Liemaros brémai érseket „Apostolicae Sedis ad Boreales populos illuminandos Legatus”-nak nevezi. Ily követet küldött XIII. János pápa Lengyelországba 965 körül. II. Hadrian pedig Method személyében Morvaországba.

Ez lévén az apostoli sz. szék eljárása a XI. században a nyugoti népek térítésénél is, hasonló tüneteket kell a magyarok megtérítésénél keresnünk. S csakugyan Damiani Péter sz. Romuald életrajzában említi, hogy Romuald megayerve a pápa bizalmát, hasonló küldetéssel indult Magyarországra, miután már előzőleg két tanítványát érsekké szentelte volt. Romuald azonban Magyarország határát sem érintette, s mint fönnb említők, a magyarok apostola sz. István volt: s így, úgy a korviszonyok, mint a magyar egyház megtérítésének saját módja megérhetővé teszik, hogy a II. Sylvester pápa által Sz. Istvánnak biztosított kiváltságok nem lehetnek egyebek, mint voltak például az Anshariusnak engedettek, vagyis azok, a melyeket e korban térítés céljából kiküldött pápai követek nyertek volt. Erre nézve a legjelesebb jogászok és történészek meg egyeznek. Így, hogy csak a legismertebbekre hivatkozunk, elismeri ezt a régiek közül Riganti. Thomassinus; ujabban Roskoványi két rendbeli nagy munkájában, Philiis, kinek érdemei a jogtörténelemben elvitázhatatlanok, s a magyarok közül Kollár és Szvorényival élőkön, Bathányi kivételével, az összes jogi és történelmi írók. Ugyaníly értelemben nyilatkozik a jogtudósok kiralya, XIV. Benedek pápa „De Synodo Dioecessana” című világhírű művében is azzal a különbséggel mégis, hogy ő nem annyira a sylvesteri bullával, mint inkább az apostoli kereszt viselhetésének jogával támogatja állítását.

Hogy a sylvesteri bulla szavait így értelmezte maga sz. István is, azt teheti, mint a melyek ily hatalomra vallanak, legfényesebben bizonyítják. Ugyanis a pannonhalmi, hiteles szövegének elismert diplomában mondja „talemque concessimus libertatem, qualem definet monasterium Sancti Benedicti in monte Cassino” és kevéssel alább „quod si vos fideles, licuit, in quo voluit episcopatus et abbatias statuere: an non licuit cuipiam loco, quod voluit, ut facerem?” s a bakonybéli levélben e kitéttel él: „sicut habui potestatem, ut ubicunque, vel in quocunque loco vellem. Ecclesias aut monasteria construerem; ita nihilominus a Romanae Sedis supremo Pontifice habui auctoritatem, ut quibus vellem Ecclesiis seu monasteriis libertates et dignitates conferrem” és az apátunk megengedi, hogy „infula quoque et baculo pastorali decoretur”; a szalai apátság kiváltságos levelében mondja végre: „contulimus auctoritate apostolica nobis annuente, ut in praescriptis solemnitatibus ornamentis Pontificalibus uteretur.” Mind oly kifejezések, a melyek a pápai követi hatalomra vallanak.

A pápai követéség magába zárta a püspöknevezéseket is. Így Adalagórról Hamburg és Bréma egyesített egyházmegyék érsekeről mondatik, hogy a pápa neki a követségben „vice sua jus ordinandi Episcopos, tam in Daniam, quam in septentrionis populos. Apostolica auctoritate concessit” és a ki brémai Adam bizonyúsága szerint „plures ordinavit Episcopos in Daniam”. Cromer tanúsága szerint a lengyelországi pápai követ is birt e hatalommal, míg Romualdról említők, hogy meg küldetésének megkezdése előtt két tanítványát érsekké tette.

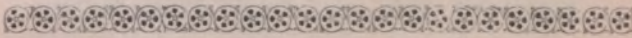
A sz. Istvánnak adományozott pápai követi hatalom szintén kell, hogy magába zárta legyen a püspöknevezéseket s csakugyan a sz. király életírója Chartulius püspök nyilván különbséget tesz az egyházi kiváltságok megnyerése előtt és után végbement püspöknevezések módja között. Czfolyhatatlan bizonyítéka ez sz. István kitünően katolikus lelkületének s annak, hogy ő „ex summo jure regio circa sacra”-féle koholt s akkor még elméletileg sem ismert jogcizimeken semmiféle jogokat sem vindikált magának, hanem a mit az egyházza vonatkozólag tett, a papú privilegiumra támaszkodva tette; vagyis annak, hogy királyaink főpapnevezési joga eskis a pápai kegy nyilvánulása után lépett fel aktualisan. Mielőtt ugyanis Atrik Rómát megjárta volna, vagyis a pápai követség megnyerése előtt, hazánkban az egyedül jogos canonica electio divott. „Non igno

*) Innen is látszik, mily téves nézet az, hogy apostoli királyaink kiváltságai „ureingeszette praerogativák” s mint ilyenek nem nyugsznak a „pápa kegyén”, a mint azt az osztrák konkordatum fölbontói, Stremayr, Beust vöttek s a „Mähr. Correspondent” után az akkori liberális lapok nagy garral hirdettek. V. ö. Sion (Eine Stimme in der Kirche für unsere Zeit.) 1870. 66. sz. 786. l.

rans autem vir prudens", mondja Istvánról Chartuitius, „Astrii Abbatiss religionem; Episcopus Colocensem constituit, canonica electione creatum." Astrik visszajövele után pedig ugyanazon életíró, előbbi szavaival ellenkezőleg, még a Surlus-féle szöveg javított kiadásába is, a főpapok kinevezését egyenesen és egyedül a sz. királynak tulajdonítja. Ipse vero Rex nupes inchoatos Episcopus — amplissima singulis assignata dioecesi et idoneo praefecto Antistite — instruit. Ezen állítása igazolására egyes specialis eseteket is említ. Így Sebestyén szerzetesnek sztergomi érsekké való kinevezését, s midőn ez szeme világát veszté. Astrik kalocsai püspök által való helyettesítését. Hasonlóan nyilatkozik a „Vita S. Emerici" írója: „Maurum — Quinquecclesiensem Episcopus instituendum curat." Sz.-Gellért életírója szerint pedig „Gerardo monacho dedit Episcopatum Morisene (Csanád).” S hogy sz. István maga is így gondolkodott, azt fényesen bizonyítja a pécsi püspökség alapító levele, a melyben mondja, hogy Bonipertust tevő püspökké, s a szalavári apátságra, a hol mondja „ordinavimus abbatem Latinum, nomine Petrum."

Hogy a pápai követség nyújtott jogokkal egyebekben is élt, azt, mint láttuk, a történelem eléggé igazolja: azoknak teljes körét meghatározni azonban, részint mivel a sylvesteri bullába is említett, de elveszteknek fájlat levelet nélkülözniük kell, részint mivel a mai főkegyuri jog, mely némi alapot nyújthatna, nem létezett, ma már alig lehetséges.

(Folytatása következik.)



Tanügyi Szemle.

Rovatvezető: Gyurky Ödön.

A kisedővási törvényjavaslat.

I.

A közoktatásügyi tarcza költségvetésének tárgyalása alkalmából élénk örömmel fogadtuk gróf Csáky miniszter azon kijelentését, hogy a kisedővási ügy rendezése vegett egy törvényjavaslatot fog legközelebb a képviselőház elé terjeszteni. Feszült várakozással tekintettünk a törvényjavaslat elé, mely hivatva lesz közoktatásunk ezen mostoha gyermekét is, mely eddigelé egyes önfelelő emberbarátok lelkesülésére volt bízva csak, országos gondozásba venni, segíteni és felkarolni.

Ma már előtünk fekszik a törvényjavaslat egész szövege, sőt egy, a miniszter által összehívott anket, már tanácskozott is fölötte, s így ismerjük annak nem csak betűjét, hanem szellemével is némi-leg tisztába jöhettünk. Fájdalmasan esik azonban kijelentésünk, hogy sem maga a szöveg, sem az előzetes tárgyalás nem elégítet ki bennünket, sőt inkább aggodalomra szolgáltattak okot. Nagy és komoly aggodalmakra, a melyeket kifejezni és előadni legszentebb kötelességünk, melyeket hangoztatnunk kell még mielőtt a képviselőház ezt a törvényjavaslatot tárgyalni kezdi, hogy felhívjuk erre azok figyelmét, kiknek a szóláshoz joguk van és az kötelességük is, hogy megvédelmezzük a mi jogainkat, a mi legszentebb érdekeinket, vagy legalább tiltakozunk. — és pedig hangosan, hogy minden oldalon meghallják — ezek megsértése, ezek újabb lábbal tiprása ellen.

Mert hát a kisedővás rendezése, nem valami pusztán didaktikai dolog, mely csupán ebből a szempontból itelendő meg. Nagy és fontos érdekekkel van összefüggésben; az örök természeti és tételes jog számos törvényeivel van érintkezésben. Ezeket figyelmen kívül hagyni, amazokat emellőznie nem szabad, ha eredményes akar maradni, hanem ezeket a fontos érdekeket ama törvényekkel összhangzásba kell hozni.

Azon érdekek pedig, melyek e törvényjavaslat létrehozását követelték: *örösi gyermekhalandóságunk meggátolása, s a nemzeti nevelés, nemzeti szellem terjesztése, ápolása.* Mindkettő olyan dolog, mely méltán megérdemli, hogy miattuk ne csak törvényt hozzunk, hanem azt majd teljes lelkesültséggel, egész szívről és lélekkel végrehajtsunk is iparkodjunk. Nincs ország egész Európában, sőt talán az egész földön sem. Chinát kivéve, hol olyan nagy volna a gyermekhalandóság, mint épen nálunk. Az ötödik évig több mint fele

elvész, elpusztul a megszületett gyermekeknek, s velük együtt pusztul nemzetünk létszáma, fogy ereje, esőkken testi és szellemi vagyona is. Orvoslására egyik legjobb és legfőbb eszköz, — mert épen nem kizárólagos — a kisedővő intézetek felállítása. A másik érdek a nemzeti nevelés, nemzeti szellem terjesztése, ápolása. Olyan dolog melyről nekünk, kik annyiszor vallottuk magunkat a nemzeti nevelés hívének és szerény munkássának, bővebben szólni fölösleges. Ennek megvalósítására, ennek érvényre emelésére szintén kisedővőokra van szükségünk.

E nagy és kétségkívül fontos érdekeken kívül azonban a kisedővás rendezése még más, úgy természeti, mint isteni törvényekkel és ezen alapuló jogokkal is összefüggésben van. Ezen jogok pedig: *a szülők kizárólagos joga a kisedők ügy testi, mint lelki neveléséhez, és az egyháznak joga gyermekei ek vallásos neveléséhez.* Mindkettő olyan jog, melyet megsemmisíteni, melyet eltörölni semmi-féle állami hatalomnak nem állhat jogában, s melyek közül az elsőhöz köteles ragaszkodni minden ember, a másodikhoz pedig minden katolikus ember. Minden kisedővási törvény tehát csak úgy lehet helyes és jogos is egyszersmind, csak úgy adhatja hozzá szavát és beleegyezését egy katolikus férfiú, ha nem sérti meg ezen törvényeket, ha összetudja egyeztetni ezen törvények szellemével, annak konzekventíájával a maga paragrafusait.

A jelen törvényjavaslat — fájdalom — e megegyeztetést nem csak hogy meg nem kíséerte, de azt teljesen negligálja, egészen figyelmen kívül hagyja, sőt azt egyenesen megtagadni, megsemmisíteni szándékozik, méhében számos veszélyt rejte, számos akadályt gördítve a vallásos nevelés elé. Az általános öröm riadalomban tehát, melylyel fogadtatt, mi egy óvó, egy intó szótatot akarunk hallatni s épen ezért nézeteinket, aggodalmainkat egész terjedelmesen fogjuk előadni.

Középiszkolai mozgalmak a külföldön.

A görög nyelv, valamint a középiszkolák kérdésében megindult szellemi mozgalmat a közoktatásügyi vita a mint el nem döntötte, úgy be sem fejezte. Miként a hullám gyűrűi, mindig tovább és tovább terjed az, a sajtóban ép úgy, mint a tanári körökben. Legkiemelkedőbb momentuma azonban legújabbban mégis azon szép beszéd volt, melyet Szász Károly a Kisfaludy-társaság díszgyűlésén mondott el a *görög nyelvo mellett s annak tanítása érdekében.* E véleménynyilvánítás egy olyan társaságban, hol a szellem és művészet, az izlés és a szép legkivalóbb képviselői ülnek, bizonyára eléggé jelentőségű és eléggé érdemes arra, hogy azt a döntő körök is meghallgassák.

Különben a középiszkolák kérdése mamár nemcsak nálunk, hanem az egész művelt világon kezdi újból foglalkoztatni az elméket. Egymásután jönnek az értesítések ilyen mozgalmakról majd Franciaországból, majd Német- és Poroszországból, Svájcából, valamint Ausztriából is. Úgy hisszük, érdekelni fogja olvasóinkat, ha ezeket a reformtörvényeket röviden mind befogjuk mutatni és megfogjuk ösmertetni. Az összehasonlítás mindig jobban megvilágosítja a felmerült kérdéseket, a következtetés pedig, melyet e mozgalmakból levonhatunk, csak megerősíthet a mi nézeteink és álláspontunk helyességében.

Testi nevelés az iskolában.

Törvényi közoktatásügyi miniszterünk figyelmét sok mindenféle dolog foglalkoztatja most, melyek közül nem egy, a mily fontos, ép oly jótékony mozgalmat indított meg a tanügyi világban is. Legújabbban a testi nevelés reformját indította meg. Egy szűkebbkörű értekezletet hívott össze, mely az iskolai egészségügy s a testi nevelés kérdéseit tárgyalta s melyen a megjelentek kivétel nélkül hangoztatták, hogy az iskolában az eddiginél nagyobb súlyt, nagyobb gondot kell fektetni a testi nevelésre.

Örülünk, hogy a szellemi túlterhelés mai korszakában, a testi nevelés szüksége, fontossága végre is tért kezd foglalni. Ha valamikor, úgy bizonyára most van itt az ideje, hogy ezen a téren is tegyünk valamit, midőn ifjúsagunk testileg mindinkább az elsatnyulás, elcsenevészedés lejtőjére lépett. A baj oka azonban sokkal mélyebben fekvő, hogy sem azon csupán a testi nevelés emelésével le-

hetue segíteni. Oda hatékony reformokat kellene behozni egész iskolai életünkbe, és a mi fő, vissza kellene hozni a *vallás és az ezen alapuló erkölcsön szellemét* úgy a családba, mint az iskolába. Mert hiszen, az alaposabban gondolkodók előtt tudva lévő dolog, hogy ifjúságunk telisüvedésének legfőbb oka nem más, mint a mai vallástalan, és erkölcs nélküli élet, az ó lelket-testet romboló, idegeket dúló szenvedélyeivel, pusztításaival.

Anglia egyetemeiről.

Ismeretes dolog, hogy a protestáns történetírók úgy szokták feltüntetni Luther föléptét mint a tudományok, művészetek, szóval az egész civilizáció kezdetét. Luther előtt, az egész középkoron át nem történt semmi. Az a teljes sötétség korszaka volt. Nem volt tehát nagyon természetesen pedagógia sem, azt is csak a hitújítás teremtette meg.

Aki azonban a protestantizmus nevelési értékével, s annak az iskola ügyre gyakorolt lefolyásával alaposabban ismerkedik meg, az egészen másképp fog vélekedni. E kérdés bővebb megvilágításához becses adalékul szolgál az a kis mű, melyet legközelebb Zimmermann Athanáz jezsuita írt Anglia egyetemeiről a 16. században. Alaposan megtanulhatjuk ebből, mily káros befolyással volt a protestantizmus terjedése Anglia szép haladásnak indult egyetemeire. Mint akadályozta meg, a humanisztikus tanulmányok további fejlődését, további virágzását. Mily barbár módon bánt a nagy fáradtsággal és még nagyobb költséggel összegyűjtött könyvkincsekkel. Mily szomorú behatással volt az ifjúság komoly munkálkodására és erkölcsi állapotaira. Vajha nálunk is minél több oly munkát üdvözölhetnénk, melyek a kath. nevelés történelmi emlékeit a feledés sűrű homályából új életre, új dicsőségre támasztanák fel.

Tollba mondott füzetek.

Sokszor felszólaltunk már azon megbocsáthatatlan eljárás ellen, mely némely kath. iskolában és intézetben még mindig divatban van, hogy egyes tantárgyakat nem könyvből, hanem tollba mondott írott füzetekből tanítanak. Felszólalásunkra mindig megérkezett a válasz, mely a hibát leplezni, vagy tagadásba venni iparkodott. Hogy nekünk igazunk volt, s a hiba csakugyan létezett, igazolja most azon rendelet, melyet a vallás- és közoktatási miniszter e tárgyban a tanfelügyelőkhez intézett, s melyben szigorúan meghagyja nekik, hogy ilyen írott füzetek használatát a felekezeti iskolákban semmi szín alatt sem engedjének meg.

Valóban itt van az ideje, minden törvényes eszközzel megakadályozni azt a kártékony szokást, mely nemcsak bűn a pedagógia és didaktika elen, de egyenesen vakmerő merénylet a testi nevelés, az iskolai egészségügy szempontjából is.

Az iskola kérdés Ausztráliában.

A katolikus egyház mindig és mindenütt legelső és legfőbb gondjai közé sorozta, az iskola és nevelés ügyét. A múlt századok története ép úgy tanítja ezt, mint a napjainkban történő események. A hol a kath. egyház terjedésnek indul, ott mindjárt fejlődni, életre ébredni kezd a nevelésügy is. Valamint jellemzi a kath. egyházat még az is, hogy tagjai, széles e világon a nevelés legfőbb kérdéseiben, alapelveiben egymással teljesen megegyeznek, teljesen egyetértenek.

Nemrég Ausztráliában egy egyházmegyei synodust tartottak. Ezen a gyülekezeten Moran bíbornok egy nagy beszédet mondott az iskola kérdésről. Előadta, hogy a nevelés első sorban az egyház jogköréhez és hivatásához tartozik. Hogy különösen a mi a vallás oktatást illeti, az államnak semmi joga sincs erre vonatkozólag intézkedni, szabályokat hozni, vagy azt teljesen magához keríteni. S éppen ezért, az iskolakérdést nem is lehet tulajdonképpen a politikai kérdések közé sorolni, a politikai kérdésekhez számítani. Tisztán az egyház kérdése az, melyet az államhatalom az egyháztól semmi joggal el nem vehet, sőt inkább az egyház teljes *oktatás szabadságát* tartozik biztosítani, védelmébe venni. — Szóval viszhangja volt e nagyszabású beszéd, a távoli Ausztráliából, azon elveknek, azon igazságoknak, melyeket Európa kath. férfiai már oly rég hangoztatnak, s melynek érdekében már évtizedek óta oly nehéz, de sok ízben győzelmes harcokat folytatnak.

Pedagógiai felolvasás.

A szent István társulat tudományos és irodalmi osztályának legutóbbi gyűlésén *Mócsi Antal* tanító képző intézeti igazgató tartott felolvasást az osztatlan népiskolák számára írott olvasó könyvekről. Előadása jótékonyan különbözött úgy formára, mint tartalomra a felolvasások megszokott stereotip alakjától. Volt benne élet, éleveség, mi érdeklődést tudott kelteni. Mindazonáltal a felolvasásból kifolyólag volna egy pár szavunk úgy az előadóhoz, mint magához a társulathoz. A felolvasó ugyanis, szólván a társulat által kiadott legújabb olvasókönyvek keletkezéséről, melynek megírásában neki is jó része volt, előadta a módszert, melyek szerint azok készültek s melyek szerint azok az osztatlan népiskolában használnak. — Minthogy azonban ezen módszer a tanítók legnagyobb része előtt ismeretlen, kívánatosnak tartanók, ha a társulat iratna ezek használatához olyan vezérfonalat, olyan módszertani utasítást, minőt pld. az állam iratott az általa kiadott tankönyvekhez. Mert ha ezek az olvasókönyvek, csak is bizonyos módszer szerint használhatók sikeresen, ez a módszer pedig a tanítók előtt nem ismeretes, akkor kár volt az írók fáradsága s hiába való a társulat anyagi befektetése. Különben is pedig, mint az írás mondja, nem jó a világgosságot veka alá rejteni el.

T A R C S A

A vallás a templonon kívül.

Rossz taktika az, hogy mindig csak megróni, szidni, ostorozni kell az embereket. Ez többet árt, mint használ. És pedig nem csak azért, mivel megszokják s ennélfogva fel sem veszik, hanem azért is, mert a folytonos korholás elkésériti és megdacosítja őket, ép úgy mint a szünetnélküli uborkaevés megavanyítja a gyomrot. Quod caret altera requie, Surabile non est — mondja Virgil. A gyomor is kíván néha egy kis edésséget, az emberi természetnek is jól esik a változatosság. Azért mindenekelőtt egy elismerő nyilatkozatot tesztek. Beismerem, hogy — az ezimirtból is látszik, hogy a vallásról beszélünk, tehát erre vonatkozólag — beismerem, hogy a vallás nem csak a templomban szerepel. Beismerem, hogy szóba kerül az a közéletben, a társaságokban, sőt a politikában is. Csakhogy dentur vera nomina rebus; először tisztázzuk a fogalmakat. Már pedig a vallásnak van az ő általánosan elfogadott jelentésén kívül egy másik — veszedelmes — értelme is. Ez pedig a bíróság előtti vallás, vagy pedig az adóösszeírásnál szükséges vallás. Az intéző körök becsületére legyen mondva, a vallás hatalmasan szerepel a politikában, t. i. az utóbbi értelemben. Gyakran szerepel a törvényszék előtt is. Hát még a társadalomban: kivált a farsangban, mennyi a szerelemvallás! A közéletben is előfordul néha, de csak nagy ritkán, t. i. a hibák bevallása. Nem mondhatják tehát, hogy a vallás csak a templonon templonon belül létezik. Hanem a ki arról beszél, hogy uralkodik, szerepel-e, fontos tényező-e a vallás a templonon kívül is, az bizonyára se az adóka nem gondol *akkor*, sem a szerelemre — *akkor*. Tehát szóljunk a religióról. Athatja-e a religió a társadalmat, tekintetbe veszik-e a közügyekben, gondolnak-e rá hétköznapon is az emberek? Szeretnék igennel felelni, de nem merek. Nem egyszer hallottam egyik-másikról emlegetni, hogy nagyon vallásos. Úgy, mondám és miért? Hát nem látta, hogy minden vasárnap a templomban van? Hogy e mellett vadházasságban él, részeges, káromkodó, avagy polgári házasságot elkesül, közös iskolákért küzd, az egyház befolyását az államra meg akarja semmisíteni, az ilyenkor nem jön tekintetbe. Ó templomba megy minden vasárnap, tehát vallásos. Pedig ha jól tudom, az Istennek 10 parancsolata van, s ezek közül csak egyetlenegy vonatkozik az ünnepre: megemlékez-

zél róla, hogy ünnepeket szentelj. A többi az emberek belső és külső életét és egymáshoz való viszonyát szabályozza *mindennapra*. Csakhogy még úgynevezett vallásos embereink is elégen tartják, ha vasárnap az Istenre gondolnak. De életükben, cselekedeteikben, magánügyeikben, közzereplésükben a vallásos irányt érvényre juttatni, erre egyik sem gondol. De ne maradjunk az általánosságnál, mert a ki mindenről beszél, semmiről sem beszél. Említsünk tehát konkrét dolgokat. Házasságokat kötnek; megbeszélők az ebből származandó családi összeköttetéseket, a fölveendő lakást, a követendő életmódot, mindenkifölött a hozományt; az egész jövőt — de azt egészen mellékesnek tartják, hogy melyiknek milyen a vallása, vagy éppen a religiozus érzülete. Képviselőt választanak: kifürkészik politikai múltját a legrégibb időktől, megnézik daliás alakját, figyelemmel kísérik hangja öblösségét, lesik, hogy miket ad, ígér — de valóságával és azzal legkevesebbet sem törődnek, hogy tesz-e valamit a katolicizmus érdekében. — Állásokat töltenek be; átvizsgálják az illetők képesítési igazolványait, megnézik, hogy szép írása van-e, rokonszenves-e az alakja, s főleg van-e jó protekcziója, — de a vallásával nem gondolnak. Nevelőket alkalmaznak: szoba kerül a fizetés, a napi teendő, az elfoglalandó szoba, a koszt, a mosás, minden, csak az nem, hogy vallásos irányban kell e nevelni a gyermekeket. Bálokat rendeznek; nagy gondot okoz a tánczrend, a kokárdák, a menet, a ruhatár, a sikos padló, a fűtés, a világítás, a muzsika, a kocsiközlekedés — csak az nem, hogy szabad-e nagyobbíjban bálozni. Szindarabok kerülnek előadásra: a közönség megkritizál minden egyes jelenetet, a dramai hatást, a színi elrendezést, a szerzőt, a színészeket, még a színházi szabókat is, csak arra nincs kritika, hogy nem vallásgünyölő, nem ajtatosérzület sértő-e a darab. És úgy megy ez mindenben a kifogyhatatlanságig. Szoba hoznak mindenütt mindent, csak a vallást nem. Tekintettel vannak mindenre, csak erre nem. Megemlékeznek mindenről, csak róla nem. Nem is volna valami nagyon pesszimista, a ki azt állitaná, hogy vasárnap van néhány katolikus ember, hétköznap egy sincs.

És most még egyszer felteszem a kérdést: létezik-e vallás a templomon kívül is? De nem felelek rá. Sem igennel, sem nemmel. Válaszoljon rá mindenki magának.

Cenner Lajos.

Gróf Andrassy Gyula szobra.*)

Ira: Dr. Czobor Béla.

A harangok büs hangjai elhaltak, a szövétnékek bágyadt fénye kialudt, a gyszmenet hosszú, sűrű sorai szétoszloban . . . A haza nagy fiát, nemzeté büszkeségét elkísértük végső földi útjára, mely teretesi pihenő helyéhez vezet, hol a családi sírboltnak ívei várják, hogy reá boruljanak a drága hamvakra . . .

A főváros, a megdicsőült kimagasló érdemeihez méltón óhajta kifejezni hálás érzelmét, midőn lépéseket tett néhai diszpolgára földi maradványainak megszerzésé iránt a grófi családnál, hogy számára a kerepesi-út melletti temetőben fényes mauzoleumot emeljen.

E temető a mi Pantheonunk, melyben hazánk anyji jelese, a közügyeknek annyi munkása pihen. Itt lett volna legméltóbb helye azon férfiu hamvainak, kinek lángelméje, a haza és trón dicsőségére évtizedeken át, oly szerencsével faradozott. A nemzeti kegyelet által emelt Batthyány- és Deak-mauzoleumok kiegészítő triászaként épülhet-e méltóbban másnak számára kápolna, mint gr. Andrassy Gyulának? Az egyiknek előelő méltóságában utódja, a másiknak bölcs működésében „providenciális” munkatársa volt.

Nem üres hivalkodási vágyból óhajtottuk volna körünkben pihenve látni, birni kihűlt nemes szívét, hogy talán a külföldről hozánk ellátogató idegenek előtt reá mutathassunk annak megbecsült emlékére, a ki Európa-szerzte nevet és pozíciót vitott ki nemzete számára, hanem a hon gyermekei, a meg-megújuló ifjabb nemzedék

érdekében, melynek példára, éppen ily önzetlen hazafiak példájára van szükség-e.

Méltán fájjaljuk tehát a forró óhaj — hozzáfethetjük nyíltsággal: a mi együtt a nemzeté is vala — nem teljesültét és könnyes szemekkel hajolunk meg a családi érzelmek jogos pietása előtt, mely másként határozott. Vigasztal azonban bennünket a tudat, hogy a megdicsőültnek szelleme sokkal nagyobb volt, hogy csak egy család örökségét képezhetné, bárha legszentebb kötelek is fűzik hozzá: szelleme korának oly óriása volt, hogy annak megőrzését csak egy nemzet vállalhatja magára.

A kormány is megtette kötelességét. Nemes méltósággal terjeszté be a miniszterelnök a törvényjavaslatot képviselőházunk elé, mely javaslat szavakban a mily egyszerű, eszméjében éppen oly fényes bizonyítéka a trón és haza iránt szerzett érdemek elismerésének, melyre gróf Andrassy Gyula annyira rászolgált.

Képmását érezbe öntetni azon állam költségén, melyet a nagy hazafi annyira emelt, melynek nagyságán véglehetőleg munkált, faradott: a hála legméltóbb kifejezése. A mióta a történelem beszél s nagy eseményekről emlékezik, legnagyobb dicsőség és megtiszteltetés az volt, ha az állam, érdemeivel kimagasló fiainak temetéséről gondoskodott vagy éppen emléket állított nekik.

A mint maga a törvényjavaslat indokolásra nem szorul, ugy nem képzünk magunknak széles e hazában hangot, mely ellene emelkedhetnék. Állami jövedelmeink főlölegében nem duslakodunk, kivetni való pénzünk nincs: de áldozni a magyar állameszme megszilárdításával és dicsőségével kapcsolatos idealokért, szegénységünk érzetében is tudunk. Jövedelmeink fölőségét fordítani egy ily nagy hazafi szobrára nem volna áldozat, csak kötelesség!

A főváros közgyűlése a szobor fölállítására szükséges helyet hazafiu készséggel már följajánla. Nyomban tollunk alá kerül az első kérdés: hova állítsuk Andrassy Gyula gróf szobrát?

Fővárosunk szobrok elhelyezésére alkalmas terekben oly szegény, hogy a nagy költő, Arany János szobra is a nemzeti muzeum épülete elé szorult, melynek lépésözete artiztikus szempontokból a művész alkotásának nagyon is nyugtalan háttereül igérkezik.

Ha más nagy hazánkfia szobrának felállításáról volna szó, talán indokolt lenne bizottságilag sorba jártni a kisebb nagyobb, épületeinkkel összeszorított és még kiépítellen tereket, míg legalább tűrhetőleg alkalmas helyet találunk. De most, a mikor gróf Andrassy Gyula szobrának felállítása van kérdésben — nézetünk szerint — nincsen ok a habozásra, mert érekszobrának legméltóbb helyét saját alkotása jelöli meg.

Fővárosunkat provinciális jellegéből a „Sugar-út” tervezése és — büszkén hivatkozhatunk reá minden kínálkozó alkalommal — meglepő gyors megalkotása segíté kivetközötni. A főváros halaja nem feledhető el, hogy kié volt az eszme s a kivitel orvoslán része. Büszkén épülő útja — talán három palota hijján — már készen állott, a mikor régi nevét elvette, fölvette azt, kinek első sorban létét köszöni, a kit ma gyászolva siratunk.

Tollamra jó itt a nemes gróf meghatottsággal kísért pár szava, melyeknek — egyik országos ünnepélyünk alkalommal — tanuja valék. A főváros hálás figyelmére czélozva, e szavakkal fordult gratuláló ismerőseihöz: „Nagyon jól esett, hogy a főváros most, a a mikor már többé semmi sem vagyok, reám gondolt; sokkal jobban, mintha e megtiszteltetés a hatalom polczán ért volna.”

Andrassy Gyula gróf szobra — meggyőződésünk szerint — a róla nevezett út mentén állítható föl leghelyesebben és legméltóbban. Vegyük szemügyre tehát az „Andrassy-út” szoba jöhető három pontját.

Az út városligeti végére, hol ideiglenesen egy hosszú árboz felkialtó jel gyanánt figyelmzeti a főváros közmunkák tanácsát, miszerint e pár lépésből szerkesztett emelvény nem képezheti végleges befejezését a fejedelmi útnak, — alig lenne helyes dolog — mar a hosszú távlat miatt is — szobrot állítani. E helyütt inkább egy hatalmas diadalívet szeretnénk látni, mely ne csak artiztikus, de architektonikus befejezése legyen az Andrassy-útnak. Részünkről nem idegenkednénk, sőt indokoltnak tartanók, ha e diadalívet egybekapcsolatnák a már tervbe vett „Szabadság-émlék” eszméjének kivitelé. Egy ily architektonikus alkotás nem csak hatalmas szoborcsoportozat piederstálja gyanánt szolgálhat, hanem a szabadság eszméjét dicsőítő allegorikus és történeti vonatkozású domborművek egész sorozatának elhelyezésére is alkalmas.

Az Andrassy-út második főpontja az u. n. „körönd”, terjedelménél fogva alig alkalmas egyes, különben bármily monumentális kivitelű szobor számára. Nagy keret ez, mely dis tárgyat kíván. Ide oly szobor-csoportozat lenne állítandó, melynek négy mellék-

* E cikk, mely először a Nemzet hasábjain látott napvilágot s melyet tudós szerzője engedélyével mi is reprodukálunk, mint értesülünk, a mérvadó körökben nagy feltűnést keltett s élénk eszmecserére szolgáltatót alkalmat. Valószínű, hogy az itt hangoztatott elvek tetet öltének. Szerk.

alakját esetleg a kis szökőkút helyére tervezhetné a művész. Talán éppen a felszázad óta meddően tervezgetett „Mátyás-émléket” állíthatnók annak idején itt föl, melynek allegorikus felfogása és történeti mellékalakjaival a hatalmas keretül kínálkozó tér tartalmasan lenne kitölthető.

A harmadik szóba jöhető pont, a mai u. n. „Oktogon-ter”, mely alakját és terjedelmét tekintve, magános szobor elhelyezésére a három pont között legalkalmasabbnak látszik. Vegyük még hozzá, hogy gróf Andrássy Gyula szobrának alig találhatnánk méltóbb helyet, mint az általa alkotott s róla nevezett út e pontját, mely legelsőnek épült ki s hol a Duna partjától kiinduló körút két — már a közel jövőben fővárosunk forgalmának fő-erekeit tekinthető — ága mintegy gyüjtőben találkozik. Legyen a neve ezentúl „Andrássy-ter.” A négy kandeláber közt levő térség körülbelül elégséges a monumentális alakban és kivitelben kontemplált szobor felállítására a nélkül, hogy a két oldalára terelendő közlekedés fönnakadást szenvedne. Erre is vezetett utolsó útja a nagy hazafinak; nemzete gyászja s könyei erre kísérték...

A második kérdésre — a mi már nem tetszik egészen egyszerűnek — szintén megkísértjük a feleletet. Miként örökítsük meg érzeben gr. Andrássy Gyulát? — Oly sok oldalú állanferfiúi tevékenység és alkotás, a mivel jelesünk nevét a történelemben halhatatlanná tevő, számtalan kimagasló mozzanataival kínálkozik a művész részjének. És éppen itt nyílik tag tere a mester alkotó koncepcziójának, itt tárul eléje bőséges alkalmi a felfogás ihletének méltó kifejezésére.

Részünkről nagyon is indokoltnak tartanók érzelme öntve látni hazánk nagy fiának szobrát, a történetünk folyamában forduló pontot képező kiegyezés művének betetőzését jellemző oly alakban, a mint gr. Andrássy Gyula az 1867. évi koronázási ünnepélyen, mint annak egyik elsőrangú tenyezője szerepelt. Akár lóháton, mint a nádori méltóságot helyettesítő miniszterelnököt, koronázási díszmagyar öltözetében, kezében a koronázás okmányával. A szobor talapatán életének kimagasló eseményeiből — minők pl. a koronázás ténye, a berlini kongresszus, a honvédség felállítása, stb. — alkothatna történeti és allegorikus domborképeket a művész.

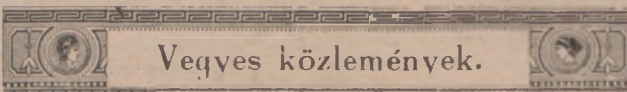
A szobor felállításának, illetve ünnepélyes leleplezésének határ-idejéül — kivált ha, mint a nádort helyettesítő miniszterelnök ábrázolatnak — mintegy önként kínálkozik Felséges Urunk és Királyunk dicső megkoronázásának huszonötödik évfordulója, azaz 1892. évi június 8-ika.

A rendelkezésre álló, több mint két év nem hosszú idő ugyan, de egyes szobor megalkotására — hozzá véve még a jelen esetben kedvezőnek mondható körülményeket — elégséges. A költséget eddigi szobraink megalkotásánál társadalmi úton, hosszadalmas gyűjtéssel hoztuk együvé, a mi igen sok időbe került. Gr. Andrássy Gyula szobrát — a benyújtott törvényjavaslat értelmében — az állam készítteti el. A költség tehát azonnal rendelkezésre, készen áll, a mi már maga nagy előny.

Egyszerűsíteni lehetne továbbá a kivétel módozatát az által is, ha a hosszadalmas pályázat mellőzésével, magyar művészeink egyike — hisz a tehetségek eléggé ismeretesek — megbízás útján, azonnal a munkához foghatna.

A szobor-bizottság megalkotásánál azonban kiváló gondot vél-nénk fordítani arra, hogy a kompetens szakferiák figyelmen kívül ne maradjanak. Mert nem hosszadalmas tanácskozások és ülészekesek kurtá eredménye a feladat, hanem tapintatos gyakorlati vezetéssel és a művész hathatós támogatásával ügyet szolgálni.

E felvetett eszmék közlésére azon esodalattal egyesített hálal-érzet sarkalta tollamat, melylyel hazánk dicső, nagynevű fia emléke iránt minden igaz magyar, szíve melyéből adózik.



Veques közlemények.

XIII. Leó pápa ő Szeñtsége e hó 3-án ünnepelte nyolczvanadik születésnapját. Most van 12 éve annak, hogy a „led-hellen emlékü nagy pápa IX. Pius örök álomra lauyta le szeméit és Pecci Vilmos Joakhim biboros örökölte tőle a halászgyúrit. 1878. február 18-án délután 5 órakor mentek be a biborosok a konklaevába, és másnap reggel hangzott fel először a szertartásmester hangja: „In capella Domini!” — mely ő emineñziát a sixtini

kapolnába szólítja. Itt ment végbe a pápaválasztás. Hatvanegy biboros gyűlt össze Michelangelo remek épületében. Az első választásnál Pecci biboros csak tizenkilenc szavazatot kapott, pedig ahhoz, hogy pápa legyen az összes szavazatok $\frac{2}{3}$ -része volt szükséges. Délután 4 órakor újra felhangzott a szertartásmester hívó szövege s a biborosok másodsor is összegyűltek, hogy IX. Pius utódát megválasszák. Elkezdődött a szavazás. 19—25—30 és végre 34 szavazat esett Pecci biborosra, ki az esetleg reá harulható nagy fel-lelőség tudatában szorongó szívvel szinte álétlan várja az eredményt, mely csak másnap, február 20-ikán reggel dől el, még pedig az ő javára. A mint a választás megtörtént, a biboros-dékan kiállott a Péter-templom küszöbére és messze elhallatszódó hangon így szólt a néphez: „Nagy örömet hirdetek tinektek, van pápánk XIII. Leó.” Az új pápa megválasztása általános örömet okozott s ezen öröm és tisztelet csak növekedett intán, még a miliberálisainknál is. „Az új pápa, így ír az Egyetértés, teliver olasz, de nem azok közül való, a kik csillognak, elvakítanak és nagy zajt ütve, egészen feloldvadnak pathoszukban, hanem egyike azoknak a délvidékieknek, a kiknél az értelem és ész uralkodik a vermérséklet felett és a kiknek életbölcseessége a déli nap forró sugaraitól már jó eleve megérik. Mérsékletét és nagy tehetségeit számos áldásos intézmény és rend, szabály sikere koronázta. Minden téren csak előbbrevítte elődeinek törekvéseit, és üncsen olyan kérdés az egyház terén, a melynek megoldása körül Leó pápa uralkodása hanyatlást jelentene. A katolicizmus hódításai is sokat köszönnek neki. Svajczban létrejött a freiburgi, Amerikában a washingtoni katolikus egyeten. Angliában a katolicizmus egyre washed, és Franciaországban a radikálisok hasztalan iparkodnak a pápa és az állam közt való viszonyt meg-zavarni. XIII. Leó vidám arczalal veri vissza az ellene intézett leg-elkeredetebbe támadásokat is. Nagyon jól tudja ő, hogy köny-nyebb a világot mosolylyal, mint ökleldözésekkel igazgatni. E mellett XIII. Leó együtt halad a koralal és a mennyire lehet, iparkodik modern pápa lenni. Nem tagadja a tudomány hatalmat, de igyekszik ezt a hatalmat az egyház számára megnyerni. Szep dolognak tartja a filozófiát, és k Aquinói Tamástól eredjen. A kérdések kérdéseivel, melyeknek felhőit feketén tornyosulnak a szemhatáron, szintén fog-lalkozott Leó pápa, és két héttel Vilmos esászár ismert leiratát előtt szocialisztikus tartalmu beszéddel üdvözölte a hozzá zarándokolt franczi munkásokat. Bátorította a szegényeket, intette a gazdagokat, a munkaadókot pedig az alárendeltekkel való jobb bánásmódra és nyereség utáni vágyakozásának megszorítására serkenlette. Az észak protestans uralkodója csak ő utána szólt lelt. Császár és pápa, a mint egykor vetélykedtek a hatalom birtokaért, úgy most a nép-boldogítás eszközeinek felhasználásában vetélykednek egymással. Min-denikük szeretne megoldani a szocialis kérdést, a pápa a vallással, a császár — a maga eszközeivel. Annyi bizonyos, hogy XIX. Leó mérséklete több eredményt mutat fel, mint elődeinek buzgalma. Vajjon sikerülni fog-e neki az eszmeik eszmejét, az örök béke ma-gasztos gondolatát megvalósítani, s ott fog-e lebegni majdan sirja felett a modern világ szent lelke a fehér galamb képeben, mely csőrei közt viszi a béke örökké zöldelő olajágát? ... Ez a jövő titka.” Mi, a kik tudjuk, hogy az új pápa ép úgy bírja Krisztus ihletét, mint bírták elődei, egy pillanatra sem kételkedünk, hogy ha Isten kegyes bölcseségének úgy tetszik, a zöldelő olajág nem fog elmaradni. Ezt azonban ki is kell a világnak érdemelnie. S az Egyetértés jól te me, ha az általa is kegyesen elismert nagy szellem terveit örökös kicsinyeskedések helyett, férfias bátorsággal, a rendelkezésre álló eszközökkel, ama körben elmozdítani törekednek mely naponként tőle veszi, szellemi táplálékát.

Párbajozó kath. lapszerkesztő. Nehány napja, hogy furesa hírek szállingóznak Fama kis-szöny ő nagysága, ez esetben sajátságosan diskrét, lovagjainak körében. Két párbajról van szó, melyet holmi kavéhazi affér miatt egy *katholikus* lapnak felelős szerkesztője vivott volna. Az egyik párbaj állítólag febr. 24-en folyt le. Hőse: egy *kath. lapszerkesztő*, ki mellesleg legyen monda rezervista tiszt és *Jerney* szigorló orvos. Feltételek: 25 lépés, öt-öt lépés avansszal. Eredmény: ugyanaz, a mi a dicsérve ismert *Kom-játhy*-féle párbajoknál megszokott dologgá vált, t. i. egyik fél sem tett kárt a másikban. A másik párbaj ugyanazon *katholikus lapszerkesztő* úr és *Barthos Endre* minisz. segédfogalmazó között a *Straka Norbert*-féle vívóteremben karddal ment volna végbe február hava 26-án. Ezen második párbajban a *kath. lapszerkesztő* úr, a mint beszélük, egy nagyobb fejsebet és egy kisebb karsebet kapott volna. Mi hajlandók vagyunk ugyan e dolgot *pletykának* tartani, de azért elég komolyan tartjuk arra, hogy holmi agyonhallgatási ma-nőverekkel meg ne elégedjünk, mert hát a világ igen hajlandó a

megítélésre, a maga gyarlóságában úgy vélekedvén, hogy: *nem zörög a haraszt szél nélkül*. Annál is inkább, mert még azt is csacsogják indiskrélt emberek, hogy ama bizonyos *katholikus lap* szerkesztőjében febr. 26-a óta, bizonyos rövid pihenő időt leszámítva, a szerkesztő zárt ajtó mellett dolgozik és az őt esetleg megpillantóknak egy kellemetlen, — talán a márcziusi havazásra beköszöntőt sikos járdának köszönhető — baleset miatt panaszkodik, mely szükségessé tette, hogy testének azon részét, melyet homloknak szokás nevezni, bekötve hordja. Ha meggondoljuk, hogy ez a véletlennek legalább is sajátjóság összejátszása lenne és hogy akár ki lett legyen is *Jerney* és *Barthos* urak ellenfele, e párbajokról a *lapokban* csak igen homályos, vagy épenséggel semmi tudósítás sem jelent meg, úgy hisszük elég okunk van bizonyos szomorú sejtésnek, aggodalomnak hódolni s elég jogunk van attól, kire e híresztelésnek reávallani látszanak nyíltan és úgy kath. közönségünk, mint az ő érdekében azt kívánni, hogy: *tessek nyilatkozni*.

SZEMÉLYI HIREK.

1890. jan. — 1890. márcz. 4.

Esztergom. Kinevezettek: Molnár Rudolf ó-lehotai plébános a galóczi, Csáktornay Antal a komáromi, Bohuniczy Ignác a hedervári alesperesi kerület alesperesévé, Krammer György budavári káplán az esztergomi papnevelőbe a morális professzorává, ifj. Horváth József horvátgurabi, Pelczér Lipót dorogi, Kubicza Terencziusz szobhotistá, Agárdy János alsó-győrödi, Eesedy Gyula zámosi, Foltin János pereszlenyi, Breyer Róbert besenyői plébánosokká. Adminisztrátorokul rendeltettek: Tóth Márk a Simonfy Ede lemondásával megüresedett kolthai, Jakubovits János a szt. Ferenczrendből az egyházmegebe felvett áldozópap a rohbachi, Orliczky Ferencz a závadi, Csizsár Márton a csevői plébániákra. Káplánokul küldettek: Jámbor Péter eddigi rohbachi ideigl. adminisztrátor Holicstra, Fehérvári Kálmán Nagykeről Nagyatopolcsnyra, Brestyák József Szölygéről Kéméndre, Laczkó Lajos Kéméndről Szölygésre, Dulka Nándor rozsnó-egyházmegei pap Csejthéről Holicstra, Szeder Sándor Holicról Csejthére, Nagy Géza Rimócéről Szent-Mihályfára, Klenovits Péter Karacsághról Szent-Benedekre, Kulesár Imre Szent-Mihályfáról Karacsághra, Dedek Lajos Óbudáról Budapest-Lipótvárosba, Nemes Antal fővárosi hitoktató Budavárba s ennek helyére Markhót József misérdi káplán. Bilescik János szubsidiáriusnak küldetett Tóth-Gurabra, továbbá káplánokul a következő ujmisések: Löwenstein Rudolf Pozsony-Virágvölgyre, Bognár Gyula Misédre, Szentgyörgyi Imre Nagylövde, Bartal Konstantin Bajnára, Radis Gyula Bartra, a nyitrai egyházmegeből átvett Schweresik János az óbudai plébániára káplánul rendeltetett. Csizmazia Nándor minortia szerzetes az egyházmegebe felvétellett és az általa eddig is adminisztrált bohuniczi plébánián meghagyatott. Meghaltak: Ikrényi György nagysurányi káplán. Palkovits János kiérd. pozsony-szentgyörgyi plébános január 27-én. Zsitmann Lajos alsópeli plébános életkora 65-ik, áldozársága 41-ik évében és Varga Antal unyi administrator, élete 38-ik, papsága 15-ik évében. R. i. p.!

Eger: Király ő felsége vallás és közoktatásügyi magyar minisztere előterjesztésére: Begovevich Róbert egri főszekesyházi kanonokot pankotai főesperes, szent Egyedről nevezett Fel-Németh melléti ezimzetes, apátot és érseki főgymnáziumi biztost skulari ezimzetes püspökké kinevezte. Ferentzy Bertalan nagykálói alesperes-plébánosnak a szent Miklósról nevezett landeki ezimzetes prépostságot, Koncz Menyhért jászberényi plébánosnak pedig a B. Sz. Máriaól nevezett Budavár előtti ezimzetes prépostságot adományozta. Kinevezettek: Ragó Ferencz hevesi káplán saári plébánhelyettesé a lankieken, Hán Ferencz hevesi káplán és Melkó György báthori káplán, gyöngyös-tarjáni káplán. Meghaltak: Thóber Ferencz mező-lankányi plébános élete 76-ik, áldozársága 53-ik évében, január 11-én, Bittó Sebestyén alsó-szent-györgyi káplán élete 36-ik, áldozársága 12-ik évében január 6-án és Kilián István saári lékés, élete 33-ik, áldozársága 10-ik évében jan. 4-én. R. i. p.!

Besztercebánya: Plébánossá lón: Turek Károly Blaufuszon. Dulják Károly nyugalomba vonult. Bátor Mátyás tóprónai adminisztrátorrá lón. Kápláni minőségben áthelyeztettek: Augusztn Imre Bajmoczra, Heinrich János Nagy-Ugróczra, Kacska József Trubimba, Sz. Helénai és tóprónai pléb. a konkurzus márczius végéig iratolt ki.

Csanád: Meghaltak: Nagy Károly kis-zombori plébános, életének 52., áldozárságának 29. évében f. évi január hó 13-án, Jaeger Ádám csanádi székeskápláni idős kanonok, Gábor arkangyalról ezimzett gaborjáni prépost, székesegyházi főesperes, életének 57., áldozópapságának 32. évében, f. évi február hó 1-én. Az ö. v. f. n. Kinevezettek: Maderlik Antal

csanádi papnevelőintézeti alkormányzó, székesegyházi karkáplán és a csanád-egyházmegei könyvsajtó igazgatója, a sz. Imréről nevezett finevelőintézet tanulmányi felügyelője; dr. Berkovich Sándor az alapvető és ágazatos hittan ny. r. tanára a csanádi papnevelőben egyszersmind a bölcsélet tanárává, Kayser Lajos makói káplán kis-zombori plébánossá. Kápláni minőségben áthelyeztettek: Antók Dániel Kis-Zomborból Makóra, Kögl Béla Bakovárta. Temesvár Józsefvárosba, Brevis Vilmos Temesvár-Józsefvárosból Bakovárról. Plébános beiktalást nyertek: Henny Sebest. verseczi esperes-plébános és Kasics Károly nagy-ósi plébános. Nyugdjaztattak: Luniatsek Ignác ez. kanonok, módosi plébános és Kiss István káplán.

Erdély: Meghaltak: dr. Eltes Károly madochai ez. apát, pápai tiszt. kamarás, károlyfehérvári székesegyházi kanonok, a kolozsmonostori levéltár káptalani öre, kolozsvári plébános január 12-én élete 53-ik, papságának 30-ik évében és Szabó István szekely-udvarhelyi főgymnásiumi tanár és finevelő igazgató, szentszéki ülnök január 16-án élete 46-ik, áldozárságának 23-ik évében.

Győr: Király ő felsége vallás- és közoktatásügyi magyar minisztere előterjesztésére: dr. Bertha János székesegyházi főesperesnek a szent Adalbertól nevezett győrhegyi prépostságra, Jordán Tamás mosonyi főesperesnek a székesegyházi főesperességre, dr. Szeley Lajos locsmándi főesperesnek a sopronyi főesperességre, Holdházy János rábaközi főesperesnek a mosonyi főesperességre, Mohl Antal komáromi főesperesnek a locsmándi főesperességre, Beidl Alajos pápai főesperesnek a rábaközi főesperességre és Tóth István iskoláskanonoknak a komáromi főesperességre való fokozatos előléptését jóváhagyván, az ékként megüresedett két utolsó kanonokságot, és pedig a pápai főesperességet Steiner Márton ezimzetes apátnak és magyar-óvári alesperes-plébánosnak, az iskoláskanonokságot pedig dr. Surányi János szentszéki ülnöknek, zsinati vizsgálónak és győri püspöki papnevelőintézeti tanárnak, végre az üresedésben levő tisztelet. kanonokságot Gelbmann Márton szomódi plébánosnak adományozta. A sopronyi társas káptalanban megüresedett utolsó kanonoki javadalmat pedig Zechmeister Gaspárnak, a B. Sz. Máriaól nevezett szásvári ezimzetes apátnak, kismartonkerületi alesperesnek és Kismarton város plébánosnak adományozta. Gschwandtner János gálói plébános, jan. 10-én élete 46-ik, áldozársága 22-ik évében elhunyt. R. i. p! Egyed János nezsidéri káplán, gálói ideigl. plébánhelyettes lett. Guszich Lajos ujmisés káplán lett Nezsidéren, Mohl Antal apát-kanonok, a teológus kanonok állásától, melyet eddig el viselt, fölmentetett. Surányi János kanonok, egyuttal teológus kanonok lett. Káráll Márton oroszvári plébános és a magyar-óvári kerület horvát-ajku iskoláinak felügyelője, ugyan- ezen kerület alesperese és Kutrovacz Ernő szárazvámi plébános, a kismartoni kerület alesperese lett. A következő káplánok áthelyeztettek: Nagy Viktor Magyar-Óvartól Beőre és Erényi Károly Szomódról Magyar-Óvárra. Szigeth Mihály kiségitőnek küldetett Szomódra.

Nagyvárad: Fraknoi Vilmos arbei ez. püspökké, dr. Wolafka Nándor theol. kanonokká lón kinevezve.

Rozsnó: Spissák Endre gácsi kerületi alesperes és divényi plébános meghalt február 2-án élete 60-ik, áldozópapságának 37-ik évében.

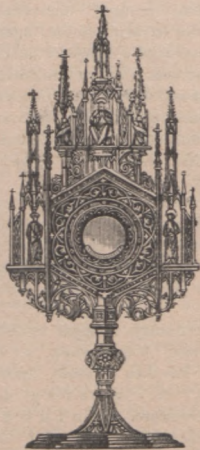
Szatmár: Hoffmann Márton márok-pápai lékés, ideiglenesen nyugalomba helyeztetett. Mellan György káplán lett Nagybanján. Tócsay József beregszászi káplán lett. Jón József a sz. Ágostonról nev. bécsi intézetbe felvétellett. Kucsay Ferencz felső-domonyai plébános, meghalt január 1-én papságának 41-ik évében. Plébánosokká nevezettek: Erdőssy Ervin Márokpapiba, Szögyény Lajos Alsó-Fermezelyre, Hámon János Zajtára, Hajnal József és Gébel János betegségök miatt a szolgálat alól fölmentetett. Fleischer Károly felső-domonyai ideigl. plébánhelyettes lett. Zahoray Pál Fehér-Gyarmatról Szaniszlóra küldetett kápláni minőségben.

Szombathely: Király ő felsége vallás- és közoktatásügyi magyar minisztere előterjesztésére: Köberl János sárvári alesperes-plébánosnak a B. Sz. Máriaól nevezett jóthi ezimzetes prépostságot és Horváth István szentszéki ülnöknek és szombathelyi alesperes-plébánosnak a Szent Istvánról nevezett Tisza melletti keői ezimzetes prépostságot adományozta.

Veszprém: Kiss Pius suiri káplán, theologiai tanulmányai folytatására a szent Agostonról nev. bécsi intézetbe felvétellett. Köteles János nyug. tóth-vázsonyi plébános meghalt 71 éves korában. R. i. p.!

Zeng-Modru: Király ő felsége a zengyi székesegyházi káplánlannál: dr. Bedini Kajetan Ágostonnak, sz. György vértanu és vitézről ezimzett zengyi apátnak és éneklőkanonoknak olvasókanonokságra, Zagar Jeromos örkanonoknak az éneklőkanonokságra és Remelli József idős kanonoknak az örkanonokságra való fokozatos előléptését jóváhagyta.

A szent Benedek-rendből: Meghaltak: Schedl Henrik közzeji hitoktató és gymnásiumi tanár január 12-én életkora 43-ik, áldozópapságának 16-ik évében és Szarka Kolumbán közzeji gymnásiumi tanár január 27-én életkora 30-ik, áldozópapságának 5-ik évében.



Alapítottatott 1825. évben.

Himzett miseruhák és egyházi szerek gyára
ZAMBACH ÉS MÜLLER

Ő eminentiája a bibornok és Magyarország herceg-primásának szállító.

Bécs, Szent-István-tér 5-ik szám

Képes árjegyzékek — kívánatra — ingyen és bérmentesen.



Ezen gyár rendkívül leszántott áron szállít mindennemű **templomi orgonákat és harmoniumokat**, melyek hanguk szépsége és tartós szerkezetük által tűnnek ki. **A** fizetés feltételei igen előnyösek. Árjegyzékek ingyen küldetnek.

Rövid 16 év alatt közel **300** kisebb, nagyobb **orgona** került ki műhelyünkől, a mi leginkább bizonyítja annak pontosságát és megbízhatóságát.

Gyors és biztos segítség gyomorbeteg s azok következményei ellen.

Az egészség fenntartására, az életnyövek s ennek folytán a vérnek tisztítására és tiszta állapotban való fenntartására és a jó emésztés elősegítésére a legjobb s leghatásosabb szer a már is mindenütt ismeretes és kedvelt

életbalszam Dr. ROSA-tól.

Ezen életbalszam a legjobb s leggyógyhatásos gyógyfővekből a legmondásosban van készítve s különösen minden emésztési bajok, gyomorgörcs, étvágyhiány, savanyus felbőgés, vértoltság, aranyeres bajok stb. stb. ellen teljesen hatásosnak bizonyul. Ily kitűnő hatással következtében ezen életbalszam egy bebizonyult, megbízható házi-szerre lett a népek. Az egy nagy üveggel 1 frt, kis üveggel 50 Kr. Elősmérlatok ezzel bárkinnek megtekintés végett rendelkezésre állnak.



Óvás! Hamisítások elkerülése végett, mindenkit figyelmeztetünk, hogy az egyedül általam az eredeti utasítás szerint készített „Dr. ROSA-fele életbalszam” minden dugcskéje két burkolta van csomagolva, melynek hosszoldalain „Dr. ROSA életbalszama a „fekete sashoz” elismert gyógyszerárbból, FRÄGNER B. Prága 205—III.” német, cseh, magyar és francia nyelven olvasható, széles oldalain pedig az ide nyomott védjegy látható.

Dr. ROSA életbalszama valódián kapható csak a készítő
FRÄGNER B.

VÉDJEGY. főraktárban, gyógyszerár „a fekete sashoz” Prágában 205—III., BUDAPESTEN: Török József úr gyógyszerár, Király-utca 12. sz. és Budai Emil úr városi gyógyszerárban a Városház-teren.

Az osztr.-magy. monarchia minden nagyobb gyógyszerárban van rakár ezen életbalszamból.

Ugyanott kapható:

„prágai általános házi-kenőcs”,

több ezer halányilatkozattal elismert biztos gyógyszer mind fele gyuladások, sebek és genyedés ellen. Ezen kenőcs biztos eredményei használható, a női emlő gyuladásánál, a tej tepedésénél s az emlő megkeményedésénél szűlekor, kelevénynél, vérda-ganatoknál, penyes fekélyeknél pokolvarnál, kőröngyknél, az ugynevezett körmé-regnél, ekkeményedéseknél, felpufadásoknál, mirigydagadatoknál, zsírdagadatoknál, ar-zeketlen tagoknál stb. Minden gyuladást, dagadatot, olkemenyedet, felfuffadást a leg-rövidebb idő alatt eltávolít; s ahol már genyedés mutatkozik, ott a dagadatot legrö-videbb 10 ó alatt fájdalom nélkül felszívja, kiérleli és kiszívja.

KAPHATÓ 25 ÉS 35 KRAJÓZARÓS SZELÉNYEZÉSBEN.
Óvás! Mintán a prágai általános házi-kenőcsöt sok-szor utánózzák, mindenkit figyelmeztetek, hogy az eredeti utasítás szerint csak nálam lez készíve, s akkor valódi, ha a sárga ércszelvény, melybe öltetik, vére használati utasításokba (melyek 9 nyelven nyomták) és két kartonba — melyen az ide nyomott védjegy — burkolva van.
HALLASI BALZSAM eliszebizonyultabb, számtalan próbát által legbiztosabban elismeri szer a nehézhallás kigyógyítására s az egezen eleven-tett hallás: tehetség visszanyerésére. — Egy üveg **Ára 1 frt.**

Rendkívül olcsó díszmunka!

Dedek Crescens Lajos

A KARTHAUSIAK MAGYARORSZÁGBAN.

A M. T. Akadémia által pályadíjjal jutalmazott mű.

Fraknói Vilmos előszavával es Telegdy László meg Nagy Lázár eredeti rajzaival.

Ára füzve 2 frt. Díszesen kötve 3 frt.

Megrendelhető a «KATH. EGYHÁZI KÖZLÖNY» kiadóhivatalában Budapest, Lipótváros, Lipóttér 9. sz.

Nyomatott Schmidl Sandornál Budapest, magyar-utca 6. A „Keresztény Magyarország” birtólival.

Egyházi Értesítő.



Magyarország — és nem mint a Pesti Hirlap látható malicziával írta: Esztergom hercezeprimás. S. Imor János bíboros-érsek úr. személyesen róta le kegyeletét nagy hazánkfa. A ndrassy Gyula gróf iránt, midőn hült tetemeit beszentelte s lelki üdvéért az engesztelő szent mise áldozatot hemutatta. A beszentelő szertartás végével, mely az akadémia oszlopcsnarkában ment végbe, apostoli királyunk megszólításával tünitette ki hazánk főpapját: Örülök, hogy friss egész szében látható m és hogy eljött; mondá a király. És koronás főnknek örömeben, őszinte szívvel osztottunk mindannyian, kik a temetés szertartásában részt véve, a bíboros viruló egészségében, mozgékony, erőteljes magatartásában jól eső megnyugvással gyönyörködhetünk. Tiszta szívből kívánjuk Magyarországnak, kívánjuk az esztergomi egyházmegyének, hogy főpapját még hosszú, igen hosszú ideig állandó jó egészségben láthassa.

As Andrassy Gyula gróf temetéséről hozott tudósítások ismét fényesen igazolták liberális lapjaink feületességét és tudatlanságát. Lapokat kellene összeírunk, ha tévedéseiket helyre igazítani óhajtának. Csak amaz izellenségre akarunk rámutatni, mely a romlott izlésnek és hamis érzésnek bizonyítéka, hogy míg a kifejtett külső pompáról, a jelenvetők öltözeteiről, a koszorúkról, a szalagokról, a katonákról, azok lovairól, zenéről stb. hátsókat írtak össze, addig a tulajdonképeni dologról, az egyház szertartásáról egy-két udaveletit szóval emlékeztek meg. A beszentelést maga a hercezeprimás végezte. Császtka György szépesi, br. Hornig Károly veszprémi püspökök segédlete mellett. A konduktusi, hámulatra keltő kitartással, az akadémától egész a központi pályaudvarig, Császtka szépesi püspök úr vezette. Az egyházi segédletben részevettek: Dr. Csernoch János kanonok, Bogisich Mihály esperes-plébános, Kirschhoffer Károly budapest-újlaki plébános, Zemančík István püspöki titkár, Kántez Károly és Dedek Cs. Lajos lipótvárosi, Könyig Gusztáv vizivárosi káplánok, Haezli Kálmán érseki szertartó, Kaposi József, Bajthay Péter, Bozóky Géza és dr. Purtilvan fővárosi hitoktatók, valamint a központi papneveldé néhány növendéke.

A pápa ő Szentége a Meránban idéző Haynald bíboroshoz. Ra pallas bíboros útján, köszönő sorokat intézett azon alkalomból, hogy a bíboros a pápa testvér-öccsének elhúnyta alkalmából, részvétnyilatkozatot küldött be. Haynald bíboros egészsége különben, mint örömmel értesülünk, lassan de fokozatosan javul.

A kath kör autonómikus bizottsága e hó 25-én tartotta első ülését, melyen határozatba ment, hogy a bizottság a kormányhoz intézendő memorandumot fog kidolgozni, melyben az autonómia létesítését kéri s melyet a kör nevében fog benyújtani. Mint értesülünk, a kultusz-miniszter élénk érdeklődéssel kíséri a bizottság működését s annak létesülése, valamint a memorandum készítésének eszméje fölött kiváló örömeinek adott kifejezést.

FRIEDL HUBERT

hirdetés-felvételi irodája kath. lapok és folyóiratok számára
Bécs, V. Margarethenplatz 5. sz. alatt
van egyedül és kizárólagosan jogosítva úgy az osztrák-magyar monarchia, mint egész Európából és Amerikából e lapok számára hirdetéseket felvenni
A szövegnek fogalmazása, a hirdetémenyek legczészerűbb elhelyezése, valamint a Clichék (galvanos) beszerzésére — saját beszerzési áron — a legpontosabban eszközöltetik.

Zum gold Reichsapfel

PSERHOFER J.-féle
I. körület Singerstrasse 15

gyógyszertár Bécsben

Vértisztító labdacso ezelőtt **egyetemes labdacso** neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacsok csodás hatásukat fényesen bebizonyították. E labdacsok általában el vannak terjedve s számtalan orvos által lesznek rendelve. Alig van csulád, melyben ezen kitünő háziszserbül ne volna készletben.
1 doboz 15 labdacsonal 21 kr., 1 tekercs 6 dobozzal 1 frt 5 kr. bérmentellenül. — Utánvéttel elszállítva 1 frt 10 kr. — A pénznek előre beküldése ellen **bérmentesen szállítással 1 tekercs labdacsa 1 frt 25 kr., 1 tekercs 2 frt 30 kr., 2 tekercs 3 frt 35 kr., 4 tekercs 4 frt 40 kr., 5 tekercs 5 frt 20 kr., 10 tekercs 9 frt 20 kr.** — Egy tekercsnél kevesebb nem szállítatja.

Sziveskedjék határozottan PSERHOFER J.-féle vértisztító labdacsokat kérni s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felirás minden dobozon a hasznalati utasításban látható **Pserhofer J.** névalírassal és pedig **veres nyomásban** legyen ellátva.

- Fagy-balzsam,** PSERHOFER J.-től 1 tegy 40 kr., bérmentesen szállítással 43 kr.
- Keskeny utifü-nedv,** hurut, rekedtség, göröcköhögés stb. ellen. 1 palacs 50 kr.
- Amerikai köszvény-kenőcs,** 1 frt 30 kr.
- Por, lábázdadás ellen,** Egy doboz ára 50 kr., bérmentesen szállítva 75 kr.
- Golyva-balzsam,** 1 üvege 40 kr., bérmentesen szállítva 65 kr.
- Élet-essencia (prágui cseppek),** megromlott gyomor, rozsmészis stb. ellen. Egy kis üveg, ára 22 kr., 1 üveggel 50 kr., egy kis üveggel 12 kr.
- Angol csoda-balzsam,** 1 üveggel 12 kr.

- Fiaker-por,** köhögés stb. ellen. 1 dobozzal 31 kr., bérmentesen szállítva 30 kr.
- Tannochinin-hajkenőcs,** PSERHOFER J.-től a legjobb hajnövesztő-szer. 1 szelence 2 frt.
- Egyetemes tapasz,** STEUDEL tanártól sebek, dagadtatok stb. ellen hatásosnak bizonyult házisz. Egy tegy 50 kr., bérmentesen szállítva 75 kr.
- Egyetemes tisztító só,** BULLRICH A. W.-től Kitünő háziszser a megavart emésztés minden következményei ellen. Egy csomag ára 1 frt.

Az itt felsorolt készítmények kivül, mindazon bel és külföldi gyógyszer-üzlet különlegesség raktáron vannak melyek a lapoknak hirdetési rovatában felsorolva, az esetleg raktáron nem levő czikok pedig kívánatra pontosan s legújtanosabban beszerzetik. Postai küldemények az ország beküldése ellen, nagyobb megrendelések utánvett mellett a leggyorsabban eszközöltötnak. A pénz előleges beküldése mellett, (legczészerűbben postatanálvány mellett) a titvelfi sokkal kevesebbe kerül, az utánvétel mellett való küldésnél.

A legtöbb felsorolt specialitás kapható Bpsten Török József gyógyszerárában, király-utca 12.



Kitüntetve kitünő munka és jó izlésért.

Kitüntetve szép munkáért.

KRISZTA ÉS TÁRSA

a budapesti oltáregylet egyedüli szállító
Budapesten, IV. ker. Lipót-utca 21 szám

Ajánlják bőven felszerelt raktárukat mindennemű római kath. és görög szertartású

- miseruhák,** dalmatikák, pluviálé és felonokat, reverendák,
- czimádák,** egyházi s egyleti lobogók, egyházi szövet, damaszt, paszománt, rojnt, bojt, brüsseli és cejna egyházi csipékben, s szobrok, csillárok, kelyhek.

Monstranciák, stációképek, úrkoporsók stb. stb.

Oltár keresztnti és más képek festését elvállaljuk; készítünk a legelkölebb művészek rajzai után **oltárokat.**

szószekeket, szent sirokat, keresztelő kutakat, bronz, china s valódi ezüst tárgyakat u. m. kelyheket, cziboriumokat, oltár, tabernaculum és fali gyertyatartókat, **nászli keresztteket paci-falekat,** 3 és 4 hangu oltárcepenyüket, füstölőket, tömjéntartókat.

Arany és ezüst himzések barmely rajz szerint művészi-leg készülnek — Tűzaranyozás v. ezüstözés gyári áron saját gyárainkban legrövidebb idő alatt készülnek.

Megrendeléseket szegényebb egyházközségeknek részlet-fizetés mellett is eszközölünk.

Nem tetsző tárgyakat visszavételnek vagy kicseréltetnek.

A Magyar szent korona közszemlére való kitétele és jubiláris ünnepélése céljából széles meredhben mozgalom indult meg, épen a kath. kör kezdeményezése folytán. Miután a vidék is törvényhozás intézkedésére is szükség van a kérdést — interpelláció alakjában — Komlóssy képviselő fogja a parlamentben szóba hozni. Kívánatos lenne, hogy a vidék is megmozduljon s mivel a katolikus koronáról van szó, az egyes megyei közgyűlések épen a papság sorából válnának ki a mozgató elemek. Egyes papi megyebizottsági tagok felzárkózása nagyban elősegíthetné a jó ügyet. A főváros közgyűlésén Morlin Imre óhajlja a dolgot szóba hozni s nincs kétség, hogy a főváros polgársága örömmel és lelkesedéssel csatlakozik majd a mozgalomhoz. A korona közszemlére való kitétele, az eddigi megállapodások szerint, a Sz. István-napi országos ünnepélyvel lenne szerves kapcsolatba hozva.

A Sz. István-társulat m. hó 27-én választmányi gyűlést tartott, melyen a hercegprímással előlegesen folytatott tárgyalások alapján, a jelen évi közgyűlés napjaira, h. hó 20-át jelölték ki. Előre is felhívjuk e nagy fontosságú gyűlésre t. elvbarátaink figyelmét, mert azon leendő a társulat egyik legfontosabb hivatalosa az alelnöki állás betöltve. És egyszersmind azon reményünknek adunk kifejezést, hogy a társulat ügynevezelt intéző köreiszakítani fogják a múltban divatos manőverekkel a társulati tagok legszentebb jogainak gyakorlata elébe számbevető akadályokat gördíteni; nem fognak. Ha választás akar lenni, legyen választás és ne legyen a kedélyekben mindig némi ingerültséget keltő komédia. Az alelnök, mint a társulat nagyvédő-kara és a társulati tagok között közvetítő közeg, a püspöki kar részéről bizalmi férfiú. E bizalomról, a hármas kandidáció által eléggé informálva lesz a közgyűlés, a többi, a választás legyen a szabad elhatározásnak kifolyása. Annál belátható, hogy nem fog a jogos kandidáció felforgatására tört. Előzékenység, előzékenységet, jogfosztás reakció! szül. Hiába, ez már ember i dolga.

Nagy Sz. Gergely pápává választásának épen ez év februárjában múlt 13 száz ezteje. Ez alkalomból, az év folyamában, nagy ünnepélyességre készül a kath. világ. Rómában a XIII. százados évforduló méltó megünneplése céljából Parochia biboros elnökele és Altiera herceg alelnökele alatti számos tagból álló rendező bizottság alakult. A bizottság többi között egy liturgikus kongresszus megalapítását határozta el, melyre a Liturgia, Archeologia, Szépművészetek és az ezekkel rokon tudományágak legkiválóbb képviselői lesznek hivatalosak. A kongresszus valószínűleg a pápa jelenlétében és a Vatikán termeiben fog megtartatni. Ezenkívül fényes ünnepségek tanu lesznek Róma híres katakombái is. A németek impozáns részvételére Rómában nagyon számítnak. Hát mi nem mozoghatnánk egy kicsit!

Bajorosságnak Tisza Kálmánja, vagyis a közönséges beszédmodor szerint: „örökös minisztere”; a szomorú hírvérre vergődött Lutz úr erősen megingott bárszonyszekében. A centrum párt akciózást siker koronázta. A placet ezentúl Bajorosságnak csak piktus m. a s k u l u s z lehet. A bajor kamara ugyanis kimondta, hogy az erre vonatkozó törvény kétes s annak magyarázatára a

Árjegyzék kívánatra bérmentve és ingyen.

Gyár: BUDAPEST. külső vaczi-út 41. szám alatt.



POZDECH JÓZSEF UTÓOAI
(THURY JÁNOS és FIA)
első magyar fuvó-gyár,
harang-és ércöntő és
Szabadalmazott
harangfelszerelés
és
nagy szerkováctság.

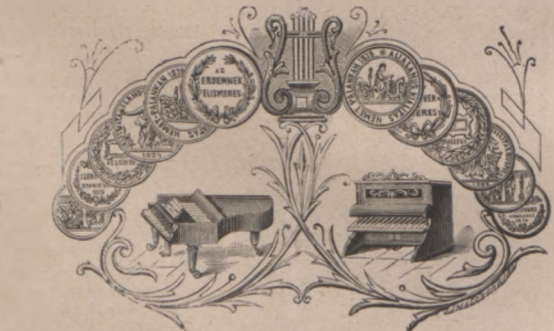
Az osztrák-magyar államvasút indóháza közelében.

Budapest, gyár-utca 22. sz. a.



ZBITEK EDUARD
Üvegmozak készítő Olmützben (Morv. o.)
(Müterm: Neustift Olmütz mellett.)

ajánlja magát a szabályoknak szigorúan megfelelő szent sírok szállítására minden nagyságban és különösen figyelemzet a kisebb térségre készített két ládában elcsomagolható teljes szent-sír felszerelésére. Képes, magyarózó árjegyzékeket — kívánatra — díj- és bérmentesen bárhova küldök.
P. T. D. Eduardo Zbitek, artificii Sepulchri Ss. Domini, Olmucii
Praesentibus proprio motu fidei facio, quatenus a Domino Eduardo Zbitek, et colorato vitre confectum s. Sepulchrum Christi pro Ecclesia mea parochiali, relate ad loborem, sat levi pretio, comparore curavi, ad aedificationem et devotionem, fidei papuli, promovendam nimis aptum. Quod revera factum est, z. dev ut etiam a parochiis populus confuxit, et devolionem suam in Parasceve coram excellentissime se praesentando sepulchro peregit. Ideo praefatum artificem Venerabilis Clero et confratribus meis optime commendare possum. Datum in Sándorf, die 31 Maji 1889 in Hungaria, Orchidocesi Strigoniensi. Antonius Nemes, parochus.



Van szerencsem a n. e. közönséget tisztellett értesíteni, miszerint a többfelől kifejezett ohajnak eleget teendő **Károly-körnt 3 sz. a. szongora készítő telepet** nyitottam. Midőn a mélyen tisztelt közönséget arra kérem, hogy korábbi itt tartózkodásom idejében bennem helyezett bizalomban jövőre is részesíteni méltóztatassék, azon kellemes helyzetben vagyok, hogy 260 frittól kezdve új és 85 frittól kezdve használt **szongorákat** szállíthatok. A javításokat és hangzásokat magam teljesítem.

KLUZSINSKY AGOSTON.

zongora készítő.

Gratzel Sándor

a főtiszt. kath. Papság bizományosa.

Bécs, I. Baueramarkt 5.

Ajánlja különlegességeit, u. m.:

1889. évi egyiptomi tömjént

4¹/₂ kilós megrendés posta-csomagban, bérmentve küldetik:

- I Kl. I. legfin. átlátszó, illatos, gyöngy **155**
- II. ún. fehér, illatos, csepp-alaku **120**
- III. tisztá, jó illatú, morzsa — **75**

Teljesen tiszta méh-viaszgyertyák.
Egy kiló 2 frt 75 kr. — (Valódiságukért 1000 frittal kezeskedem.)

GUILLON-féle (Páris)

oszt. cs. és magy. kir. szabadalmazott

„ÖRÖK-LÁMPA”
készülék.

Ezen készülék az egyedűli, melyel 6—12-szer 24 óráig tartó egyaránt szépen s folyton égő „öröklángot” nyerünk.

Az örök-lámpa készülék ára **2 frt 75 kr.**, a szab. bél egy évi tartamra **1 frt 60 kr.** 1 kl. elsőrendű olaj **54 kr.**

Olajat egy évű szükséglet fedezésére külön e célra sajtolt anyagból **16¹/₂** kilós, szilárd üvegből készült s jól bedugaszolt tartályokban — kosárba csomagolva — szállítom. **891**

16¹/₂ kilo olaj a **54 kr.**
Az üveg kosárral **180**
Szállítás a vasúthoz **— 30**

Osszesen: **10 81**

Mibe kerül az „Örök láng”

a Guillon-féle szab. készülékben egy évre? Többibben fordulnak hozzám ezen kérdéssel; van szerencsem a következőkben felelni:

Az általam árusított, külön e célra sajtolt öröklámpa olajjal és a párizsból szállított béliel tett kísérletek alapján azt eredményezte, hogy e 256 db. olajjal megtöltött készülékben a 0. számú szab. bél 13-szor, az 1. számú 9-szer, a 2. számú pedig 7¹/₂-szer 24 órán át megszakítás nélkül és szépen ég. minek folytán a szükséglet

Az „Örök lámpa” hoz egy évre:

0. számú szab. béliel
16 kiló örök-lámpa olaj a **54** **864**
ehhez 28 drb szab. bél **— 83**
Osszesen: **9 47**

1. számú szab. béliel
23 kiló örök-lámpa olaj a **54** **12 42**
ehhez 40 drb szab. bél **120**
Osszesen: **13 62**

2. számú szab. béliel
27 kiló örök lámpa olaj a **54** **14 58**
1 doboz szab. bél **160**
Osszesen: **16 18**

Miután a raktáromon levő olaj mindenkor a legjobb jobb fajtdju, teljes szavatosságok vállalok fenti állításaim valódiságáért. A 3. és 4. számú szabadalmazott bél az általam árusított olajhoz igen vastag, annyira hogy már a 3. számú alkalmazásával a láng a készülékben át csap. miáltal az könnyen szét pattanik; ennek folytán eze

regens-herczeg nem lehet feljogosítva. Tehát in rebus fidei et morum, hit és erkölcs dolgában egyenlőre nincs placet. A redemptoristák vizsgálására vonatkozólag, melyet a hajor püspöki kar tavalyi memoranduma kért s melyet Lutz úr kereken visszautasított, kimondatott, hogy a szövetségtanács bejegyzését sürgetni fogják. És végre kimondták, hogy az ó-katholikusokat szakadároknak tekintik s azok a katolikusokkal egyenjogúknak az állam által sem tekinthetők. A centrum különben elhatározta, hogy ha a kormány febr. 24-éig a katolikusok jogos kívánalmainak eleget nem tesz, akkor a kultusz-budgetből csak az elkerülhetetlenül szükséges tételeket szavazta meg.

Szerkesztői Üzenetek

Feléd Eltalálta. Az a bizonyos lap felhasználta a jó hangzású címet s kezdetben az erkölcs alárczát öltve magára, bekopogtatott a kath papok szobájába is. Magunk is ajánlottuk akkor. Most azonban mintegy féltve, hogy valódi mivoltjában mutatta he magát Szerkesztői, valamint kiadói, sunt ex gente electa, a kinyalt nemzettségből valók: tehát: jeruzsálemi expolgarok. Különbön a hirdetésekről szóló szentenciát más. magukat korrekteknek hirdető lapokra is reá olvashatná. A kegyes glosszákat köszönettel nyugtáztuk.

Püskii előfizető és O-Bessený (Toronto.) Kérelmük értelmében megindítottuk a kérdézősködés hadjáratát, de eddig még csak rückwertkonzentrirung jutottunk el. Tehát türelem, talán tán mégis csak megvárhatjuk a kért felvilágosítást.

Baar Arról, hogy a pécsi megyének volt Regensburgban a zeneakadémián hallgatója volt tudomásunk s azt a Közöny m. évi folyamánban emlitettük is. De exceptio firmat regulam. Másfelé sandítottunk. Különbön az adatot köszönettel vetjük. Vivant V. Eccl. enses.

Tatabánya Jelentem alásan kapitány uram. — hogy nincs mi jelentenem. Tessék megnézni a K. E. K.-nek ez idei 3. sz. Tó h á z a siffré alatt irotakat a kiad. hiv. postájában. A szelvényeket küldjük. Érgo: a szemrehányás tárgyalás s legfőllebb a szedőnek szólhat.

Argus. Hogy szemi a klasszikus talajon nőtt Argus szemével kiállják a versenyt, azt szivesen koncedáljuk. De bevalljuk azt is, hogy a földi csillagvizsgálás terén mi sem vagyunk egészen járatlanok; mert mi a szemet a lelek tükrének tartjuk s szerkesztői kötelemünkől kifolyólag némi pszichologiai tanulmányokat is megszoktunk riszkirozni. Mi ezt szellemi utazásnak szoktuk nevezni és sok egyében kívül azért gyakoroljuk, mert minden turista-sport között ez a legolcsóbb mulatság. Igaz, hogy néha Jeruzsálem sziklás talaján, vagy az írek romantikus hazájában véltünk lenni, holott tulajdonképen Boldog-Arábia süppedékes homokjában vagy Anglia ködös homályában bolyongunk; de hát errare homanum est. Ha ön látta, mi sejtették. Csakhogy a botnak két vége van s mi még csak a vékonyabbik végét hódítottuk el. Ne csodálja tehát, hogy nyíltan még most sem lépünk fel ez ügyben. Omnia habent tempus! Mindennek meg a maga ideje — a krumpli evésnek is évadja van. Már t. i. a szegény gazdagoknál.

Van szerencsém a föltart. Papságot tisztelttel értesíteni, miszerint — sok fáradozás után — azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy az

ÖRÖK-LAMPABELET

szját találmányu legkifőnőbb minőségben szállíthatom, ennek folytán kérem a t. megrendelőket, hogy megrendelésük címetem:

WINDING V. A. Feistritz (Dráva m.) Karintia

jól megjegyezni melőztassanak. Az örök-lámpából égési tartama 6-11 napig tart és az áru jószágáért kezeskedem. A ft. Papság elismerőleg nyilatkozott gyártmányom felől; részemről pedig ígerek, miszerint a jövőben is oda fogok t. rekedni, hogy t. vevőim aruim-mal meg legyenek elégedve.

112 belet és két bétartót tartalmazó dohoz ára 1 frt 80 kr. Az ár megfizetését csak teljes megelégedés esetében igénylöm.

Címetem kérem jól megjegyezni.



Tekintettel azon közkedvelésre, melyben utóbbi időben a czimbalmó részről, a zene-rodasiom és a t. közönség érdekében megfelelőleg elhatároztuk, hogy szőlő árú, szabadalmozott szerkezetű czimbalmokra részletfizetést nyújtunk és pedig 100 ftrnál 20 ftrt keaspénz letét a havonkénti 5 ftr részletfizetés kötelezettsége mellett. Felhívjuk ennélfogva a t. közönség figyelmét, czimbalmainkra, kitűnő harmonikáinkra, fuvó és vonó hangszereinkre, melyek ajánlásnál, nem nagyobb reklámokra, hanem szorgalmas, magyar munkás kezre hivatkozunk.

Tisztelettel

VARJU KÁROLY és HORVÁTH ISTVÁN

hangszergyárosok

Budapest, Erzsébet-körút 2. szám. Népszínházzal szemben

Régi szerkezetű czimbalmok átalakítását is elfogadjuk—Legújabb czimbalmokiakola 3 ftr.

Gyar: Dvoda-utca 5. szám.

Fontos regale-bérlőknek!

Rum, asziorium, törköly, seprőpálinka, likörök és különféle aszeses italok hideg uton minden készülék nélkül előállíthatók, jutalomdíjazott esszenciák és átherikus olajjalammal stb.

WATTERICH ARNOLD

BUDAPEST, VII. DOHÁNY-UTCZA 1. SZÁM

Husár-féle hás, az izraelita templommal szemben

Ajánlom továbbá: ürmösseszt, savtalanító és borkiastítóport, gycerint, visaholyagot és mindennemű borbetegségek elleni szereket.

Kezelési utasítások és árlapok minden nyelven ingyen.

ROLLINGER F.

Bécs, Stadt Rothenhurm-gasse 25.

Ajánlja

vonalzott üzlet-könyvekből, másoló és jegyzék könyvekből álló

dúsan ellátott raktárát. A Rollinger és Moessmer-féle könyvnyomda

részére megrendeleseket elfogad.

utóbbi vastag beleket kiséme próbáltam, mert csak is ott alkalmazható a hol rozos olaj vanhasználatban.

A kimutatott költségvetés szerint be van bizonyítva, hogy a Guillon által gyártott szab. 0. 1. és 2. számú vékony örök-lámpából — mely a tisztított égető olajban éjjel-nappal egyaránt szépen ég — kevés anyagot emészt fel és az «örök láng» ezen kiválólag finom Guillon-féle béllé és az én legf. örök-lámpa olajommal sokkal olcsóbb, mint bármely más bét és olaj.

A faolaj nem alkalmas az «örök-lámpa készülekhez» mert ez a háromszor kisajtott éret olajbogyó sönköly éretlen és rohdadt olajbogyónak és az amerikai pamut mag-olajnak hozzá vegyítéséből készül; miáltal az csakis kenésre, de égetésre nem alkalmas, és csak akkor ég — a teit vegyelemzés szerint — ha repceolajt vegyitenek hozzá.

Továbbá vastag bétel kíván ezen olaj, miáltal sok olaj emésztetik fel és mindemellett az «örök-láng» égése nagyon bizonytalan, hanem a lámpa megtelik korommal s könnyen elalszik. Én is sokat költöttem használható faolajért, de arról győzöttem meg, miszerint nem alkalmas; és mióta az égető faolaj és repceolaj keveréket a bécsi vegyelemzés alkalmával megismertem, azóta faolajat sem Triesztből sem Zarából nem rendelék mert tudva nem akarok senkit sem tévútra vezetni.

Mély tisztelettel maradtam

Gratzel Sándor s. k.

Kurz Gyula

kárpitos és díszítő.

Budapest, királyutca 10.

(az udvarban.)

Hirdetéseket

lapunk részére

elfogad a

kiadóhivatal.

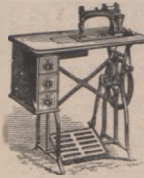
Eredeti Singer-varrógépek.

Minden nagyobb vidéki városban hasonló nevű cégem alatt léteznek főközületek, a hol a t. cz. közönségnek a háztartás oly felette hasznos tárgyának egyenesen a gyárból való beszerzésére alkalom nyújtatik, mely a hivatalnok urak- és özvegyeknek a legelőnyösebb fizetési feltételek által igen megkönnyítettik.

Ismét eladóknak nem szállítok gépeket.

NEIDLINGER G.

Budapest, Teréz-körút 21.



Kitüntetés: Páris, 1855. I. oszt. érem. London, 1862. érdem-érem. Bécs 1873. haladási érem. Barcelona, 1888. aranykorona érdemmel.

HIMMELBAUER ANT. és TÁRSA

cs. és kir. szab. gyáraik: STOCKERAU és MÁHR OSTRU-ban.

Központi iroda és főraktár: Bécs, I. Wollzeile 11. szám, ajánlják a ft. kath. Papságnak **CERESIN-VIASZ** áruikat, u. m.

Viasz-templomgyertyákat és viaszgyertyácskákat,

úgy méhviasz-illattal mint anélkül, simán és disztive, egyszerű és szinezett beeresztéssel: **viaszfáklákat és viasstekoroseket**, minden színű kárcsonfi gyertyácskákat, sima, recézett és csavart alakban dobozokban csomagolva, egy vagy vegyített színben. Kapható továbbá:

stearin, stearingyertya és stearin templomi-gyertya

Helios-gyertya, fagygyertya, szappuló és fehérnemű szappan, pipere-szappan, illatszerek végre különféle gliczerin-pipere tárgyak.

Képes árjegysékekkel mindenkor bérmentve szolgálunk.

Alapítottatt 1793

Alapítottatt 1793

Ifj. Giani Károly

templomi szövet, egyházi szerek, zászló és műhímezési gyáros
Bécs, VII. Westbahnstrasse 21.

ajánlja a ft. Papság becses figyelmébe tökéletesen stilszerű és művészi kivitelű egyházi szereit, mint: casulákat, dalmatikákat, pluvialékat, teljes ornatusokat, szertartási tárgyakat és zászlókat, azon tiszteletteljes kéréssel, miszerint gyártmányaim szíves megrendelése esetében, egyedül a fent jelzett czimel kegyeskedjenek használni, minthogy

külön főraktár

nem tartok.

Düstartalmu képes árjegysékek díj- és bérmentesen küldetnek



Legjobb minőségű
Alpakka és kínai ezüst.
Herrmann J. L.
Budapest IV Váci-utca 24 sz.

Ajánlja minden fajta templomi felszerelvényeket úgy valódi, mint utiszított arany és ezütből, gazdagon ezüstözve és tiszán aranyozva, sikerült kivitelben.

Képzőszék, csomage és asztali díszítmények, kenyér-kosarak, tálcák, kevé tea edények, ezüst és oltárlámpák, csukor-szalenczék, löszerszámok, stb. a legnagyobb választékban kaphatók.

Árjegysékek — kívánatra — díj- és bérmentesen küldetnek!

MAURAGHER MÁTÉ JÁNOS

Alapított 1818.
Zell im Zillertal

orgona-készítő intézete

Gaisbergerstrasse 13.
szajl, nagytöbbitott telepen,
gőzgep üzemmel

→ SALZBURG ←

A céget úgy bel- mint külföldi szaktekintélyek ajánlják és kitüntetésben részesült, a telepen előállított legnagyobb és legkiválóbb orgonáért, u. m. alapít. templom Admont, St. Florian, Krámsünster, St. Hartinberg, székesegyház, Salzburg, főtemplom Klagenfurt, a városi prépostsági plébánia Graz, az udvari plébánia-templom Ischl stb. a városi alapítványi templom részére pedig most készült egy 48 hangu 3 fogású orgona.

A cég ajánlja magát a ft. Papság és egyházi előjáróságoknak, bármely nagyvagu új orgona készítésére, valamint meglévőket átalakításra és azon kellemes helyzetben van, miszerint az elvállalt munkákat — szavatosság mellett — a mostani technikai igényeknek megfelelően készíti.

Költségetések, rajzok, kívánatra, díj- és bérmentesen

Európában legjobbnak elismert és legkedveltebb padlófénymáz a

REICHENFELD-fele

NEGATORIN

úgy tartóssága, mint feltűnő szép fénye és könnyű kezelhetősége folytán, azonfeül hathatós ártalmat minden padozatból, hol **NEGATORIN** alkalmaztatik.

Kapható a gyári raktárban:

REICHENFELD N.-nél

Budapest, VI., Teréz-körút 1 b.

ovábbá minden nagyobb fűszer- és droguista-üzletben.
Árak használati utasítással 1 szelencze 1 kilogramm 1 forint, fél kgr. 55 kr.



VÉDJEGY

A legjobb harmónikák és hangszerek

Trimmel N. János-nál Bécs, VII., Kaiserstr. 74.

kaphatók:

Egy soros harmónikák 3—20 frtig; **kettős 8—30 frtig.**
Teljes harmonikák, aczéll hanggal: **egy soros 16—20 frt**
két soros 35—45 frt; három soros 58—64 frt.
Aristonok 20, 25, 28 frt; kintornák 8—100 frt; oszterák 32 hurral 11—30 frtig.

Továbbá minden létező hangszert, mint hegedű, fuvo la madárkintorna stb. dús választékban tartok.

Árjegyzékek — kívánatra — díj- és bérmentesen

8 évtelmeim.



PAULY ANTAL

cs. és kir. szabadalmazott ágynemű gyáros

Bécs, VIII. Lerchenfelderstrasse 36.

ajánlja dúsán felszerelt raktárát, mindennemű ágyneműből, u. m. ágybetétek paplanok, derékhaljak vaságyak, toll, pelyhes löször, valamint bármely fajta fa- és kárpitos-butorból.

Árjegyzékek díj- és bérmentesen.



Cs. és kir. szab.

Füstölőszén-készítés.

Winding V. A. Feistritz (Dráva mellett) Karintia.

100 drbot tartalmú rakasz ára 1 frt 80 kr.

Tömeges tömjén-megtakarítás, teljes tisztaság, úgy a sekrestyében mint a templomban, kényelmes meggyújtása és élesíthetése az egyházi szokásoknál használt füstölő porrasnak Dr. Mitreger klagenfurti tanár, hites törvényszéki vegyész elemzése szerinti ezen prap. ezen minden ártalmatlan anyagtól mentes és semmi szén-oxidgázt sem fejleszt.

A szétkülöndetés utánvált nélkül történik, előleg beküldése nem szükséges.

Az ár megfizetését csak teljes megelégedés esetében igénylem.

Száma an elismerő nyilatkozat áll rendelkezésemre.

TUDOMÁNY, IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Rovatvezető: **Kaposi József.**

A naturalizmusról a szépirodalomban

I.

Nem valószínűtlen, hogy a „halhatatlanok“ testülete Párisban közelebb egy oly férfiút fog tagjai sorába választani, ki a naturalista irányhoz annyi mocskot kent s kinek neve a naturalizmussal annyira összeforrt, hogy ma már a félig tisztult izlésű is undorral fordul el attól. Pedig a naturalizmust nem szabad azon iránynyal összetéveszteni, melynek ma Zola a feje. Ő annak csak ocsmányi kinövésait, a végeletkéig való túlhajtását képviseli és mint minden túlhajtás, a bomlás csiráját hordja méhében. A naturalizmus ép oly jogosult és régi műirány, mint az idealizmus. Mindkettő hozott létre remekműveket és mindkettő táborában egész sorával találkozunk a neves kritikusoknak, kik elméjük éles és ragyogó fegyvereivel küzdenek elvük mellett. Az idealizmus zsarnoki uralmát a naturalizmus reakciója követte, melynek szintén volt rémura, a mai francia naturalisták Robespierre-jében, Zolában. Jelen sorok czélja, a mennyiben a szűk keret megengedi, a naturalizmus e rémuralmát legfőbb vonásaiban jellemezni s rámutatni, hogy mennyire tért el a naturalizmus műirányától, midőn az élet hű utánzása alatt oly épületet ért, melyet pompás és aranyos szekrényen összehordott sárból, szemézből és piszokból kell felépíteni, s lakókul oly egyéneket adni bele, kik minden erkölcsi alapot nélkülözvén, ott magukat pompásan érezték.

A naturalizmust azonosnak tartjuk a realizmussal, bár némely műbírálok különbséget tesznek köztük, pl. Brunetiére szerint a realizmus csak az érzékekkel felfogható adja vissza, míg a naturalizmus az egész természetet, úgy a külsőt, mint a belsőt.

A naturalizmus oly régi, mint a költészet. Homer, Shakespeare szintén naturalisták voltak, sőt Shakespearenál oly vad barnokat találunk emberi bőrben, hogy Zola alakjai mellettük szelid emberek. Csakhogy a különbség itt az, hogy Homer és Shakespeare korában a magas körökben az erkölcsök vadabbak és durvábbak voltak mint ma az alsó néposztályban, tehát az írók korukat tükrözték vissza, s a mit Taine Wichesleyről mond, rájuk is illik. „Realista nem szántszándékkal mint a jelenkoriak, hanem természeténél fogva.“ Itt tehát nem öntudatos műzésről van szó, a mi nagy különbség. Midőn a naturalizmus mint öntudatos irányelv lép fel, ez már visszahatást jelez az idealizmus ellen.

Érdekes, a mit Montégut mond ezen új stíl létrejöttéről. Szerinte a naturalizmust a protestantizmus rejlette méhében s ennek természetes folyamánya volt. A kereszténység, mely eddig ragyogó templomaiban s celláiban mintegy magának élt, feltárta ajtaját s a hit boldogító, meleg sugaraival beragyogta a nép tűzhelyét s családi körét. Szóval a népet felemelte. Megszűnt a reneszánsz valótlán, hideg fénye s a vallásos rajongás áleszményeit gyakorlatias irány váltá fel. (Montégut.) Bár nem osztzuk Montégut felfedezésében, annyi bizonyos, hogy a protestantizmus adta meg a kegyelemdőfészt a reneszánsznak és egy új társadalmat hozott létre, melynek más volt az izlése. A protestantizmus folytan életre kapott naturalizmus jelentkezik a

flamand festőknél, kik a nép alsóbb rétegéből veszik tárgyait; képeiken ott látjuk az egyszerű népet szokásaival, erényeivel — s inkább fonákságaival, mint bűneivel. Szóval ott találjuk vasznukon az életet a maga valóságában, de minden piszok és romlottság kizárásával. Hasonló irányt követ az angol regényirodalom. „A monarchikus erkölcsök elenyésztek s velük együtt az elmés, a ledér dráma... Helyet foglalnak a polgári erkölcsök s magukkal hozzák a házi, gyakorlati olvasmányokat. Mind e regények a megfigyelés művei s erkölcsi szándékból származnak; mert e korszak emberei, lehullva a magas képzelem világából és elhelyezkedve a tevékeny életben, alapos oktatást, hatásos megindulásokat, hasznos elragadtatást és cselekvési indokokat akarnak meríteni e könyvekből“ mondja Taine. A mit a flamand festők ecsettel, azt Steine, Fielding, Dickens, Thackeray, Eliot szóval kísértették meg, s valóban remekműveket alkottak.

Íme tehát a germánoknál válik ki a naturalizmus, mint művészeti irányelv, s náluk, főleg az angoloknál, indul erőteljes fejlődésnek. S ez természetes. Az angol mindig szerette az igazságot s igyekezett annak költészetébe is behatolni.

Különös jelenség, hogy a naturalizmus, épen oly nemzetnél esett annyira túlságba, talált oly sok nagyelméjű követőt s vált annyira divattá, melynek faji jelleme ezen iránynyal homlokegyenest ellenkezik. Mint minden déli nép, a francia is hű, rajongó. Szenvedélye nem mély, mert csak eszével hevül. A kedély melege, mely oly vonzóvá teszi a mindennapi életet, hiányzik nála. A családi életnek rá nincs költészet, varázsa, nála az csak kötelesség! Innen van, hogy az élet aprólékosságai iránt megvetéssel viseltetik. Ez magyarázza meg költészetének, irodalmának lényegileg eszményi irányát. Innen van alkotásain a hideg fény, csillogás; s ezért hiányzik nála a valóság festése s a hús s a vér, mely ma kárpótlásul az elmulasztottakért annyival bővebben terjeszti bűnét Zolánál és követőinél.

Figyelembe kell vennünk továbbá még ironikus életfelfogását, mely az életet megvetendő kisszerűségnek tartja s nem lát benne egyebet banalitásoknál. (Nem szabad ezen ironikus felfogást az angol írónál sűrűn előforduló torzításokkal összezavarnunk; mert ez a humor nyilvánulása náluk, mely nem ismer oly nagy dolgot, a melyben ne fődözne fel gyalórságot, sem oly kicsinyt, melyre ne tudna a szeretet egy meleg sugarát vetni.)

Ha ezekhez hozzá vesszük a hirhedt „l'art pour l'art“ elvét mely szerint az élet van a művészetért s nem viszont, úgy egészében előttünk áll az ellentét, mely a francia faji jelleme és a naturalizmus közt van.

Daczára ennek akadtak írók, kik a francia festészet realizmusát csak mint törvényes visszatérést üdvözölték a régi műirányhoz. A XVIII. század festői, sőt a jelenkori Meissonier is idegen irányok követői, kiknek festményei láttára XIV. Lajos így kiáltott fel: „Vigyétek félre szeméin elől e majmokat.“

Miben leli tehát magyarázatát, hogy a naturalizmus mégis annyira lábra kapott Franciaországban? A materializmusban. Ennek divata már a század közepe táján indul meg, midőn a filozófia kezd

a XVIII. századba visszahajlani, s midőn Taine megállapítja a pozitív esztetika dogmáit. A materializmussal karöltve jár a művészet pathologikus fiziologikus iránya, mely cselekedeteink rugózául nem az erkölcsi akaraterőt, hanem a körülmények, a környezet hatását tekintti.

Szóval nem ismer jellemet, csak vérmérsékletet, nem ismer belső embert, csak külsőt. Ez pedig teljesen hamis felfogás, mert a naturalizmus alatt nemcsak a külső, hanem a belső természet utánzását is értjük. S ép e hamis felfogás lett dogmájává a francia pozitív esztetikának. Ezzé lett a naturalizmus esemétéje, melyet a francziák angol földről hazájuk talajában elültettek. Az első gyümölcsben, melyet a csemete termett, már benne volt a féreg petéje, melyet a későbbiek kiköltöttek és Zola oly nagyra nevelt, hogy már a csemete is beteg.

Ezzel lép fel, szerintem, a francia naturalizmus, mint a valódi naturalizmustól különböző művészeti irányelv. Az igaz naturalista műírány klasszikus képviselői az angolok. Ők az emberben nemcsak a külsőt, az állatot, hanem a lelket, a belső embert is festik. Ők nemcsak pathológok, hanem pszichológok is s a pathológiájuk is inkább a lélek működésének fizikai nyilvánulásai, mint a vérmérsékleté. Náluk az emberi sziv nem egyszerű húsdarab, nem egyszerű motora a vérkeringésnek, hanem az érzelnek komplex világa. Taine maga a pozitív esztetika mestere, az angolok kitűnő irodalom-történésze is ezt mondja róluk: „gondolkodóbbak más ország fiaival, hajlandóbbak a központosított megfigyelés és benső vizsgálódás bűskomoly gyönyörére, mint a mai realistáink, a kik festők, pártemberek, száz mértföldnyire mennek a természetességről.” Úgy látszik, hogy e nagy szellem itt az igazság javára elszóltta magát, mert angol irodalom történetében az angol regényt általában elítéli. Találkozunk azonban oly kiváló műbírálókkal is, kik a francia naturalizmust nem a materialista bölelet, hanem az általános korszellem, a pesszimus szülőföldnek tekintik.

En azt hiszem, sem az egyiké, sem a másiké, hanem mindkettő összeházasodásából jött létre a szörnyszülött, a francia naturalizmus. Lássuk hát e szörnyszülöttet közelebről. Egy híres francia műbíráló szerint a naturalista irány nem talán most kezdődő evolúció, hanem ellenkezőleg, egy most befejeződőnek vége.

A szűk keret nem engedi, hogy még hosszabban jellemezhessük a francia naturalizmus előzőit. Tehát csak egyszerűen jelezem őket.

Diderot, Lesage, Rousseau nyitják meg a sort, azonban egy sem oly közeli rokon a mai naturalistákkal, mint az elsőnek kortársa Rétif de la Brétonne. A romantikusok is beillenek, főleg Gautier és Hugo a francia naturalisták származtatási táblájába. Az elsőnek elemzési módszere és stílja, melyről azt mondja Sainte Beuve: hogy az nem egyéb, mint áttéti módszer . . . A mint átírnak zongorára szinfoniat, úgy ő a festményt cikknek írja . . . kifejezhetlen szó már nincs a francia nyelvben. Ez út is ment a naturalisták kodexébe s mely utóbbit Zola így formulázott: „Mi festjük, énekeljük, nyers márványképpen faragjuk a mondatokat s azt kívánjuk a szótól, hogy a jelölt tárgynak arómáját is adja.”

Hugo Victor pedig féktelen képzeletének örült száguldozását s a rítát, a groteszket magasztaló elméletét kölcsönözte nekik.

Ezeket ismerik el általában a naturalista irány elődeiül.

Bár a francia naturalizmus a költészet minden ágát többé-kevésbé megfergesítette az irány túlhajtását a mai francia naturalista regény termeli, melynek négy fölödei Stendhal, Mérimée Prosper, Balzac és Flaubert. Mielőtt azonban ezekre áttérnénk, vessünk egy pillantást a költészet többi ágaira, a lírára és drámára, hogy mennyiben hatott ezekbe is a naturalizmus. Már a romantikusokkal kezd ezen irány beszivárogni, s az úgynevezett „parnassian”-nek iskolájával, kik Lamartine-t, Musset-t megvetvén, Hugo és Gautier követik, teljes diadalt ül. Elükön áll Leconte de Lisle, a Nirvana

költője pesszimizmusa és ind pantbeismusával; ide tartozik még Sully-Prudhomme, kinek költészetét a filozofikus irány jellemzi és Coppée, az élet aprólékosságainak, a bourgeoisie költője. Az irány túlzói, a borzalmas rüt hajhászói Beaudelairen tisztelik elődjüket. Nagy tehetsége, eredetisége nagyban előmozdították sikerét s hatása hazája határain túl, Olasz- és Németországban is nyomokat hagyott. Mérszétsége, erkölcselensége a törvényszék elé jutatták. Hugo, a borzalmasságok ez óriása, sok rémest és iszonyút festett nagyszerű színekkel, de annyi undokot, förtelmet mint Beaudelaire irt, nem találunk egyhamar a világirodalomban. Kedvenc tárgyai a koporsó borzalmi s a prostitució undokságai. Költői vénáját a sírok enyészete, a csontvázak, a rothadásnak indult, ferges hullák inspirálják. De mindent felülmúl e nemben, midőn az akasztott embert veszi lantjára, kinek testét a varjúk serege ellepven, hasát feltaszította, melyből a belek egész a lábszárig lógnak le. Azon nem csudalkozunk, hogy Beaudelaire büszkeséggel a „decadent” ízlés költőjének vallotta magát, de az valóban bámulatra ejt, daczára nagy tehetségének, hogy ilyen ízlésnek nemcsak hogy élvezői, hanem követői is akadtak. Ez nem ízlés, ez örültség, melyet nem bírálni, hanem orvosolni kell. Követőiről, Maupassantról és Richepinről csak annyit jegyzünk meg, hogy az ő műzsájuk is az iszap és trágyadomb bűzös levegőjének trónol.

Hogy mily életbölcseletet és eszméket hoztak e tanok a lírába, azt illusztrálja Parodi Cris de la chair et, de l'ame című költeményének előhangja:

Erés s anyag minden, csak testünk gondolkoz;
Onkout forog a föld, s rajt' a jóert jót soh'se várj;
Büntetlen itt a bűn: minden kultusz dohos!
Mindenható urunk: a pénz ezüst, arany,
Pinczében úgy mint ott, hol selymes a paplan.
Dicsőség és becület is csak ettől függ!
E nélkül eh. gyalázat jut neked s srgödör.
Siess, szerezz vagyont, minden előre tör.
Vagyon a holdosság, a földön mindenütt.
Költő ne álmodozz — s meglásd úgy vagyon,
Hogy has csupán az ember, hogy csupán barom;
Majom, s bátán a szőr kinöhet egy napon.
Hagyd azt el a mi nincs: az álmat s ideált,
Rajzold az állatot, mely lesz, küzd s dögge val;
És aztán elrohad;

Művészetünk ilyen

Jelenben és jövőben ilyen leszen . . .
Rajta hát! áradjon bor a teritéken
Dorhézolja fetrengjünk testi kéjben.
Vesszek az eszmény! már nincs a mi undorít.
(Cris de la chair et de l'ame. I. Prelude.)

Ily gyümölcsöket termelt a francia naturalizmus lírai költészetükben.

Ha az emberek szelleme is annyira rothadt volna, mint Parodié, úgy a barom, ha olvasni tudja, bizonyára nem nagy megtiszteltetésnek venné, hogy Parodi az embert hozzá hasonlítja.

Pauer Károly.



Hálás szerep Regény a társadalmi életből. Irta Erdélyi Gyula. Budapest, 1890. A „Keresztény Magyarország” kiadása. Kis 8°. 158 lap. Ára 80 kr.

A hálás szerepet Gindár Irma színésznő játssza le, még pedig nem is „a világot jelentő deszkákon,” hanem az életben. Szerepe annyiban hálás, a mennyiben ennek révén sikerül egy szerető párt, a közbelpő kényes természetű akadályok daczára, összehoronálnia. A regény tulajdonképeni hősnője Lóromy Emilia, szép fiatal özvegy, Emilia ideges nő; tíz évig udvaroltat magának Zelniczey Kornéllal, de míg az csak uszályhordozója neki, addig semmibe sem veszi, mikor azonban végre fölébred benne a férfiúi büszkeség s elhagyja azt a szerket, mely után oly hosszú ideig hiába fulott, akkor a szekér megáll s Lóromyné kinyújtja kezét, hogy Kornél maga mölé ültesse. Most már kész Kornél felesége lenni . . . Ekkor érkezik

meg a zardából Sarolta, Lóromyné tizenhat esztendő leánya, ki pár nap alatt az első szerelem egész hévével kezd rajongani Zelniczeyert. Zelniczey viszont megszereti s így anya és leánya vetélytársnókként állanak szemben. Ime a bonyodalom, melynek megoldásánál a Gindár Irma színésznő ügyessége, Emilia idegessége s még néhány stáffázs alak jönnek a szerző segítségére. Az igazság érdekében annyit előre ki kell jelentenünk, hogy szerző a meseszövéz tekintetében szerföltött gyöngye s lélektani indokolásai sem állják ki a szigorúbb kritikát. Annak a képzeti öngyilkosságnak, melyet Kornél és Lóromyné elkövetnek, mikor a bordai kolostorba vonulnak vissza, semmi komolyabb értelme sincsen. Meglett koru felnőttekhez illően gyermekjáték az egész. Lóromyné érzék-ingerültsége s Zelniczey túlhajtott idealizmusa különben sok hihetetlen dolgot megmaráznak, itt azonban e két minduntalan főlánytorgatott körülmény nem kelt bennünk megnyugvást. Az öreg Péter Gaudenz, ki a fiataloknak a szerelem theóriájából tart előadásokat, nagyon izellen alak s a kis Sarolta is furcsa zardai nevelésben részesülhetett, mikor első lépteit a világban azzal kezdi, hogy öngyilkossági szándékból a palakba ugrik, mert észre veszi, hogy ugyanabba a férfiba szerelmes, a kibe anyja. Szóval igen sok szerkezeti és egyéb hiba van ebben a regényben, de ennek daczára élvezettel olvastuk, mert túlnyomó részben igazán szép költői ihlettel — bár nem regényírói talentummal — van megírva. Dialogusai csakiggy ragyognak a szellem szípkörkától s a kik szeretik naplójukat gondolatokkal — a la Eötvös — gazdagítani, azok a „Hálás szerep”-ben sok följegyzésre méltót foghatnak találni.

Válasz ft. Farkas Szerafin szentferenczrendi áldozár urnak a M. Állam február 23-diki számában közölt kifakadásaira.

Lapunk februárius 4-iki számában rövid pár sorban elmondott véleményünket a „Vallási megfontolások” című könyveskeről, melyet Farkas Szerafin ferenczes atya fordított francziából magyarra. Tártyilagosaak voltunk mint mindig, s a mű megítélésénél az igazság szeretelén s olvasóközönségünk érdeken kívül semmiféle mas tekintet nem vezérelt bennünket. Farkas Szerafin mégis irigykedéssel, szenvedélyeskedéssel, aristarchuskodással, elfoglultsággal, szerénytelenséggel s a jó ég tudja még mi mindennel vádol bennünket. Vádjaira a következőkben adjuk meg feleletünket. Nekünk a föntnevezett urhoz soha sem volt szerencsénk, s névleg is eddig őt csak abból a bibliografikus munkából ismertük, melyet a magyarországi francziskanus írókról állított össze (Scriptores Ord. Min. S. P. Francisci Provinciae Hungariae Reformatae. Posonii. 1879.) nem tudjuk tehát mire czélozhatott a tiszteletre méltó atya, mikor irigy séget vetett szemünkre. Ugyan mit irygelnek mi tőle? Talán franczia nyelvismeretét? Bocsánatot kérünk, de ha erről van szó, akkor egész szerénytelenül mi is előállunk az anch'io sono pittore — val. Mint gyermekifjú fordítottunk már könyvet francziából, — remekíró művét. — s fordításunkat in illo tempore elsőrangú fővárosi könyvkereskedő-czeg méltatta kiadásra. Ez azonban nem tartozik ide, valamint az sem, hogy eddig hany eredeti művel jelentünk meg a nyilvánosság előtt, elég az hozzá, nekünk arra, hogy irigykedhesünk, semmi okunk sem volt. A szenvedély és elfoglultság is épen olyan tavol voltak tőlünk, mint az elfoglultság és szenvedélytelenség Farkas Szerafin urtól akkor, mikor tollát tintába mártotta, hogy „*ama bizonyos kritikusnak*” eléggé ildomtalan választ megírja. „*Le style c'est l'homme.*” Buffon e mondasát idézve aligha gondolta meg, hogy épen ezzel gyakorolja maga föltt a legkíméletlenebb kritikát. Huszonöt petit sorban egyszer „szegény barát”-nak, máskor meg „szerény barát”-nak nevezi magát, noha minden, csak ez utóbbi körülmény nem olvasható ki válaszának sem irylyából, sem hangjából. Aristarchusznak is kár volt nevezni bennünket, mert így könnyen abba a gyanúba jöhet, hogy magát Homerosznak tartja. Olvasóink tudják legjobban, hogy mi Aristarchusz dicsőségére nem vágytunk. A való érdemnek mindenkor elismeréssel adózunk s a jó könyvet örömmel üdvözöltük még akkor is, ha azt egy „szegény barát” irta. Lepényi Szentbeszédeinek jelességeit senki sem emelte ki jobban, mint mi az „Egyházi Közlöny”-ben. Kifogásolni, ha az helyén volt, kötelességünknek tartottuk. Különben pedig végezetül álljon itt Pope egy jeles mondasá: „Legjobban eltűn ganesot dicsre méltó,” mely mondas igazságot mi ily formában már gyakran tapasztaltuk: Legkevésbbé tűri el a ganesot az, ki arra méltó.

Die Erde die Heimat des Kreizes. Sieben Fastenpredigten und eine Charfreitagspredigt von G. Diessel, C. Sr. R. Regensburg. 1890. Druck und Verlag von Friedrich Pustet. 8°. VI. 128 lap. Ara 1 márka. (60 kr.)

In hoc enim vocati estis: quia et Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia ejus. I. Petri. II. 21.

Az emberi élet keresztjeiről, sok ezer bújáról, bánatáról és szenvedéseiről szólnak e nagybőjtű beszédek, melyek a szentírásból, a szentatyák műveiből, az egyház tanításából, az észből s a tapasztalásból vett érvekkel mutatják ki annak igazságot, hogy a földi szenvedéseket Krisztus megmésimésítette, fölmagasztosította, megszentelte; hogy azoknak békés elviselése áldást hoz reánk s hogy Jézus Krisztus keresztje tulajdonképen a béke és a bocsánat jele számunkra. Az egyes beszédek népies, könnyen érthető hangon vannak tartva, különben pedig a regensburgi püspöki egyházhatóság részéről jóváhagyással lettek ellátva, a mely jóváhagyást mi magyarok sajnosan nélkülözük prédikációs könyveink, de meg egyéb hittudományi munkáink legnagyobb részénél.

IRODALMI RÖVID HIREK

Megjelentek: Jézus szent gyermekege művének évkönyvei. Magyarországi kiadás. Az Esztergom főegyházmezei hatóság jóváhagyásával. Esztergom, 1889 A sz. gyermeksg művének tulajdosa. 8° 48 lap Tartalma: Buzdító (vers) Epölly Ferencztől. A hitterjesztés műve Afrikában Dr. Fehér Gyulától. Afrika jalkiáltása Epölly Ferencztől. Kina büne Látogatás Dömjén atyánál a Molaka szigeten stb.

Emléksorok az esztergom-visvárosi sárda templomban emelt új föltárt 1889 december 22-án tartott felszentelési ün. epélyára. Irtá Dr. Walter Gyula. Esztergom, 1890. Nyom Buzárovits Gusztávnál. 8° 29 lap. Tartalmaz egy alkalmi sz. beszédet s egyéb az oltára vonatkozó följegyzéseket.

LELKIPASZTOR

Rovatvezető: Klinda Teofil dr.

Öngyilkosok temetése.

Olvasok az újságokban az öngyilkosságok nagy számát, olvasuk a fényt és pompát, melylyel temetésük végbe megy, s ehhez még azt a kimagyarazhatatlan körülményt, mely szerint az öngyilkosok eltemetésének fényét a plébánosok az egyházi beszentelés által emelik — s elszorul a szívünk, hová jutott a keresztény társadalom s hová fog jutni, ha ez az elszomorító állapot tovább is így maradni! — Ily aggósdalmak hatása alatt nyilatkoztatta ki egy kálmvista városi tanácsos és hites ügyvéd huszonöt év előtt az ország fővárosában, hogy manapság a keresztény nevelésen kívül épen csak az egyházi temetés megtagadása az egyetlen eszköz kezünkben, melylyel az öngyilkosság pusztító veszedelme ellen sikerrel védekezhethetünk. Épen azért kár zaklatni a plébánosokat az egyházi áldás megadására, mert merem állítani, hogy ha az öngyilkos tudná, mi vár reá, hogy nem temetik el tiszteességes úton, hanem mint azelőtt, a hóher fogja szekerén kivinni és elhakarítani, megmondolná magát, mielőtt e szennyes tettet végrehajtana. Ez történt huszonöt év előtt... hát ma, midőn az ember irtózik újságot venni kezébe, mert attól tart, hogy az e czélra nyitott külön rovatokban ismét és ismét hosszú lére eresztett öngyilkossági újdonságokkal fogják a kedves újságírók derült kedvét elrontani, ma mit szólunk, midőn a pogány szofisták hamis tanát: „*mori licet, si vivere non placet*” oly sokak magukéva tették és teszik?

Az öngyilkosokat egyházi temetésben részesíteni az egyház nyílt és határozott törvénye szerint tilos; ez a törvény minden eházi jogi kézikönyvben olvasható. Miért zaklatják tehát a plébánosokat annak teljesítésére? hiszen ezt kéri anyni, mint őket vétkes dolognak, tilos cselekménynek végrehajtására birni akarni; ezt kéri

becsületbe vágó sértés, melyet egy lelkiismeretes és önértetes pap kénytelen a legkomolyabban visszautasítani magától. Mit szólna az a tisztviselő, a kit valamely, az ő állásával és hivatalával ellenkező dologra ösztönözzenek? Azt mondaná minden bizonynyal: Hallja az ur, ne mondja ezt nekem még egyszer, mert nem tűröm, hogy engem becsületen és jellemtelen tisztviselőnek tartson valaki. Ugyanígy cselekedhetik és kell cselekednie a lelkipásztornak is, ha öngyilkos egyházi temetésére szólítják.

Persze, azzal hozakodnak elő: de kérem, nem bünteti ezzel az öngyilkost, hanem csak az amúgy is mélyen sujtott rokonokat! Az ily beszédekre a lelkipásztornak nem szabad hallgatnia, mutassa meg, mily arányban áll a rokonok büntetése az egyház e filialmának nagy jelentőségével, mint a mely kitűnő óvszer azokra nézve, kik hasonló gonosz szándékok forralnak szívükben.

Igen ám! de az orvosi bizonyítvány, melyet kérelmük erősítésére a plébánosnak egész tisztelettel átnyújtanak, mutatja, hogy az öngyilkos öntudatlan állapotban követte el végzetes tettet; nem volt önmagánál, így tehát nem eshelik erkölcsi beszámítás alá. Igen is, a ki öntudatlan állapotban követ el valamely tilos cselekményt, nem vétkezik. A tébolyodott, ha gyújtogat, ha öl, nem büntethető, legfeljebb biztos őrizet, felügyelet alá veszik: hisz épen az egyház az, mely ez erkölcsi elveket felállította s a legszigorúbban megtartatni akarja; azért azt, a ki öntudatlan állapotban oltotta ki életét, el is temeti, mert hiszen nem vétkezett. A plébánosok jól vigyázzanak az orvosi bizonyítványokra. Böven olvashattunk már az újságokban az öngyilkosságok szépséges históriáiról, melyekben leírják azok a tettek is, melyeket e kárhozabba sietők haláluk előtt és végzetes elhatározásuk megtétele után mivelték. Ezek a tettek sokszor, sőt rendszeren jőzön, ép eszű emberek tettei s csak annyiban mondhatók boldog tetteknek, a mennyiben a cselekvő még érdelem és gyermekes volt. Mit bizonyít tehát az az orvosi bizonyítvány? ha azt, hogy az öngyilkos tébolyodott volt, akkor a bizonyítvány hazudik; ha azt, hogy az öngyilkos tetteinek elkövetésekor nagy fokú izgatottságban, önkívülethez hasonlítható nyugtalanságban volt: akkor a bizonyítvány semmi újat sem mond, mert hiszen ez nagyon természetes és tagadhatatlan, hogy a ki magát meggyilkolni készül, a forgópisztolyt halántékának szegezi, a mérgepoharat ajkaihoz, a tórt szívéhez emeli, nem lehet oly nyugodt lelki állapotban, mint a tisztelt olvasók, kik e szerény sorokat becses figyelmükre méltatják, vagy az, a ki a terített asztal mellé jó étvágyal elhelyezkedik. De ez a nyugtalanság, mely a tett elkövetésekor elfogja s a mely csak a szomorú elhatározás kimaradhatatlan következménye, nem szünteti meg a beszámíthatóságot. A gyilkos sincs valami nyugodt lelkületben, midőn áldozatára leselkedik, mert a lelkiismeret és a büntetéstől való félelem nyugodni nem enged, de azért mégis felakasztják. Ha valamely gyilkosról azt mondaná az orvosi bizonyítvány, hogy tettet nagy felindulásban követte el, büntetlennek nyilvánítanák-e? Miért tegye hát a lelkipásztor neveltségessé önmagát, miért adja fel csak a jóért alapított s erkölcsöket terjesztő egyháznak elveit és törvényeit ily kétes becsű orvosi bizonyítványokért? Tudok oly eseteket is, és hány van ilyen! — hogy orvosi bizonyítványokat nyújtottak át a plébánosnak, melyekben az öngyilkos beszámíthatatlansága volt kimutatva, de az orvosi vizsgálat és boncolás csak annyiból állott, hogy a holttest megvizsgálására kiküldött szakbiztosok egyik tagja bedugta ujját a tetem sebélyébe; hogy elég volt-e ez a beszámíthatóság vagy beszámíthatatlanság kitudására, annak megítélését az orvosokra bízom. Hja! itt is el lehet mondanunk, a papiros nagyon türelmes portéka. Különben is szolgabírótól hallottam, hogy ily mélyen megrendítő esetekben a holttest felboncolása csak akkor szükséges okvetlenül, ha gyilkosságnak gyanuja merülne fel, de ez az orvosi bizonyítvány bármikor is megkapható a felől, hogy az öngyilkos nem volt beszámítható állapotban.

Ismeretes dolog, hogy a halálra ítéltnek nem részesülnek egyházi temetésben. Ezzel kapcsolatban eszembe jut egy szavahihező úri embertől hallott esemény. Egy ember, bosszúból-e, vagy más okból, meggyilkolt egy másikat, azután magát lötte agyon. A plébánost felszólították, hogy temesse el mindkettőt, de ő hiven az egyház elveihez, kijelenté, hogy a meggyilkoltat eltemeti, de az öngyilkost nem. A sok zaklatásra azután kérdezé: Mit csinálnának e gyilkossal, ha nem lötte volna agyon önmagát? Feleletül természetesen azt nyerte, hogy felakasztának. Nos, mondá a plébános, akkor részesülne-e egyházi temetésben? — Nem. Ne lássuk, folytató a plébános, akkor nem temetnék el. Ez a gyilkos megérdemelte az

akasztófát; ő maga ítélte halálra önmagát s így szintén nem részesülhet egyházi temetésben.

Ma, midőn annyi ember rohan önként a halálba, annyi ember hoz szegényt, nyomorúságot családjára s romlást a társadalomra, midőn attól félhetünk, hogy e pusztító rakfene a szegény sorsú és földmivelő nép közé is beeszi magát; midőn a nép gyermekétől sem ritkán hallhatók az ily fajta megjegyzések; Hát úgy megy az már, hogy a ki nem tud meghalni, agyon lövi magát, midőn a keresztény nevelésen kívül nincs más módunk és eszközünk e rettenetes bajnak útját állni, mint az, hogy az egyházi temetést megtagadjuk: ne dobják el a lelkipásztorok e hathatós eszközt maguktól! Az ur Jézus és a lelkek ügyét ne tekintsek alábbvalónak a „bonum pacis“-nál, hanem álljanak erősen, ragaszkodjanak szilárdan az egyház elveihez. Gondolják meg, hogy az öngyilkos örök kárhozabba jut, gondolják meg, hogy az öngyilkos családokat tesz boldogtalanokká, gyermekeket árvákká, házasságokat szerencsétlenekké! gondolják meg, hogy e borzasztó bajok ellen hatalmas eszköz kezükben az egyházi temetés megtagadása! Istenek hála, van még oly korrekt pap, ki az öngyilkosokat, bármint aguskodjanak is ellene, el nem temeti; de mily kényes a helyzete, ha az öngyilkos rokonai azzal állnak elő: plébános ur nem akarja eltemetni, hát a szomszéd plébános eltemetheti az öngyilkosokat? Miképen védekezzék ily esetben? Kénytelen lesz az ily plébánosokra követ dobni és kijelenteni, hogy azok kötelességük s az anyaszentegyház tilalma ellenére cselekedtek. Meri tagadhatatlan, hogy az öngyilkosok tetemét egyházi temetésben részesítő plébánosok részvesznek az öngyilkosság utálatos és gonosz bűnének terjesztésében, midőn az ily temetéseknél a világ részéről különben is tiltságos mértékben alkalmazott fényt és pompát az egyházi beszentelés által növelik és szaporítják. Ki akarja ezt a vádat magára vállalni? Ki akarja lelkiismeretétől s egykor az ítélő Istentől azt a szemrehányást hallani: árulója lettél szent hivatásodnak? *Mátrai Bertalan.*

Decreta Congr. Rom.

Dubium 1. An eppus possit prohibere morem nonnullorum parochorum, in Sabbato s. et in vigilia Pentecostes bapt. font. benedicendi, quin Missam per se ipsos celebrent?

Dubium 2. Utrum immemorabilis et universalis consuetudo a parochis servata, quin Missam celebrent, benedicendi candelas, cineres, et ramos olivarum . . . censenda sit legitima? et saltem an tolerari possit? — Resp. Juxta alias decreta non licere; et benedictiones, de quibus in precibus, peragendas esse per celebrantem. (S. R. C. 1. Sept. 1838 in Pinerol.)

Dubium. In quanam altaris parte a Celebrante absque Diac. et Subdiacono sit canendum Evangelium pro benedictione solemnium palmarum? Resp. In cornu epistolae. (S. R. C. 27. Apr. 1697 in Eugebin.)

Dubium. In ultimo maioris hebdomadae triduo removenda ne est a vasis ecclesiae aqua benedicta? Resp. Affirmative ac retinenda consuetudo illam amovendi. (S. R. C. 12 Nov. 1831. in Marsor.)

Decretum Urbis et Orbis. . . . Sanctissimus D. N. Leo XIII. ne tot Christifideles ob non adimpletas condiciones, spirituales hisce gratiis priventur et quo efficacius omnes Christifideles ad divinae incarnationis et resurrectionis mysteria perpetuo gratetate recolenda incitentur, in audientia habita 15 Martii nuper elapsi benigne indulgere dignatus est, ut omnes Christifideles qui, legitimo impedimento detenti non flexis genibus, nec ad aeris campani signum versuculo Angelus Dni, etc. cum tribus angelicis salutationibus, alio versuculo *Ora pro nobis*, etc. et oratione *Gratiam tuam*, etc. tempore vero paschali antiphonam *Regina coeli* etc. cum versuculo et oratione propria; aut si nesciant praedictos vers. antiph. per preces tum memoriter dicere, tum legere, quinque salutationem angelicam digne, attente, ac devote sive mane, sive circiter meridiem, sive sub vespere recitaverint, indulgentias superiores memoratas (a Benedicto XIII. die 14 Sept. 1724 concessas) lucrari valeant. (S. C. Ind. et Reliqu. 3 April. 1884.)